

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra regionální ekonomiky a práva

Bakalářská práce

Plytvání potravinami a potravinové banky ve zvoleném regionu

Spolupráce potravinových obchodních řetězců
s potravinovou bankou v Jihočeském kraji

Vypracovala: Simona Schuldesová

Vedoucí práce: doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

České Budějovice 2024

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta
Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Simona SCHULDESOVÁ**
Osobní číslo: **E21319**
Studijní program: **B0413P050011 Management regionálního rozvoje**
Téma práce: **Plytvání potravinami a potravinové banky ve zvoleném regionu**
Zadávající katedra: **Katedra regionálního managementu a práva**

Zásady pro vypracování

Cíl práce:

Studium problematiky plytvání potravinami a potravinových bank ve zvoleném regionu České republiky.

Metodika práce:

Studium odborné literatury zaměřené na dané téma. Řízené rozhovory s manažery a zaměstnanci potravinové banky či korporace spolupracující s těmito bankami.

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíl a metodika. 4. Řešení problematiky. 5. Provedení analýzy a řízené rozhovory. 6. Závěr. 7. Resumé. 8. Použitá literatura. Přílohy.

Rozsah pracovní zprávy: **40 – 50 stran**

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

HRÁDECKÝ, I. Potravinové banky. Sociální služby. Tábor: Asociace poskytovatelů sociálních služeb, 2015, 17(4/2015), 34-35. ISSN 1803-7348.
JENÍČEK, V., FOLTÝN, J., 2010. Globální problémy světa v ekonomických souvislostech. Praha: C. H. Beck, s. 352. ISBN 978-80-7400-326-4.
KREBS, V. et al., 2010. Sociální politika. 5. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Wolter Kluwer ČR, s. 544. ISBN 978-80-7357-585-4.
RICHES, G., 1986. Food banks and the welfare crisis. Ottawa: Canadian Council on Social Development, s. 176. ISBN 08-881-0368-9.
BARRETT, Ch., B., MAXWELL, D., Food aid after fifty years: recasting its role. New York: Routledge, 2005. ISBN 04-157-0125-2.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Eva Cudlinová, CSc.**
Katedra regionálního managementu a práva

Datum zadání bakalářské práce: 27. února 2023
Termin odevzdání bakalářské práce: 15. dubna 2024

doc. RNDr. Zuzana Dvořáková Lišková, Ph.D.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. PhDr. Miloslav Lapka, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 1. března 2023

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce.

Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

26. 04. 2024

.....

Touto cestou bych ráda upřímně poděkovala doc. Ing. Evě Cudlínové, CSc. za odborné vedení a cenné rady při psaní mé bakalářské práce.

Poděkování patří i všem organizacím a společnostem, které ochotně spolupracovaly při poskytování rozhovorů a poskytly mi tak užitečné informace pro výzkum.

V neposlední řadě děkuji mým přátelům a rodině za trpělivost a podporu po celou dobu studia.

1 Obsah

1	Obsah	6
1	Úvod.....	9
2	Literární rešerše	10
2.1	Potravinový odpad	10
2.1.1	Definice potravinového odpadu	11
2.1.2	Příčiny plýtvání potravinami.....	13
2.1.3	Potravinový odpad ve světě	14
2.1.4	EU a plýtvání potravinami	16
2.1.5	Postoj České republiky k potravinovému odpadu.....	16
2.1.6	Možná řešení plýtvání potravinami	18
2.2	Potravinová banka.....	20
2.2.1	Historie potravinové pomoci.....	20
2.2.2	Legislativní rámec potravinových bank v České republice	21
2.2.3	Česká federace potravinových bank.....	21
2.3	Solidarita.....	22
2.3.1	Solidarita jako termín	22
2.3.2	Princip sociální solidarity	25
2.4	Chudoba.....	26
2.4.1	Koncepty chudoby.....	27
2.4.2	Nejčastější příčiny chudoby	27
2.4.3	Chudoba v českých domácnostech.....	27
2.4.4	Měření chudoby	28
2.4.5	Opatření proti chudobě	30
2.5	Udržitelný rozvoj	31
2.5.1	Definice udržitelného rozvoje.....	32

2.5.2	Základní pilíře udržitelného rozvoje	34
2.5.3	Indikátory udržitelného rozvoje	34
2.5.4	Životní prostředí jeho a vztah k udržitelnému rozvoji	37
2.5.5	Právo životního prostředí.....	39
3	Cíl a metodika	40
3.1	Definice cíle.....	40
3.2	Metodika.....	40
4	Řešení problematiky	42
4.1	Představení zkoumaných organizací	42
4.1.1	Potravinová banka Jihočeského kraje z. s.	42
4.1.2	Albert Česká republika, s.r.o.....	42
4.1.3	Globus Česká republika.....	43
4.1.4	Kaufland Česká republika v.o.s.....	43
4.1.5	Lidl Česká republika s.r.o.	43
4.1.6	MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.....	44
4.1.7	Penny Market s.r.o.....	44
4.1.8	Tesco Stores ČR a.s.	44
4.2	Studium reportů o udržitelnosti jednotlivých společností.....	45
4.2.1	Albert Česká republika, s.r.o.....	45
4.2.2	Globus Česká republika.....	46
4.2.3	Kaufland Česká republika v.o.s.....	47
4.2.4	Lidl Česká republika s.r.o.	48
4.2.5	MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.....	49
4.2.6	Penny Market s.r.o.....	51
4.2.7	Tesco Stores ČR a.s.	52
5	Provedení analýzy a řízené rozhovory.....	55
5.1	Řízené rozhovory s organizacemi.....	55

5.2	Zhodnocení	55
5.2.1	Potravinová banka Jihočeského kraje z. s.	55
5.2.2	MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.	57
5.2.3	Tesco Stores ČR a.s.	59
6	Závěr	62
7	Resumé.....	63
8	Použitá literatura, Přílohy.....	64
8.1	Bibliografie.....	64
8.2	Seznam obrázků.....	69
8.3	Přílohy	70
8.3.1	Otázky do řízeného rozhovoru – potravinová banka.....	70
8.3.2	Otázky do řízeného rozhovoru – potravinové řetězce.....	71
A.	Plýtvání s potravinami (současný stav).....	71
B.	Hlavní výzvy	71
C.	Plány do budoucna (vize, představy, návrhy)	71
8.3.3	Přepis rozhovoru Potravinová banka Jihočeského kraje	72
8.3.4	Přepis rozhovoru Makro	73
8.3.5	Přepis rozhovoru Tesco.....	74

1 Úvod

Nastává éra, kde si globalizace a modernizace kladou nejen ekonomické, ale i etické a environmentální výzvy. Jednou z těchto výzev, se kterou se naše společnost musí vypořádat, je plýtvání potravinami. Fenomén food waste, neboli ztráta potravin, není pouze morálním zápasem o odpovědnost v oblasti distribuce potravinových zdrojů, ale také palčivým problémem spojeným s udržitelným rozvojem.

V kontextu České republiky, stejně jako ve světovém měřítku, se plýtvání potravinami stalo závažným tématem, které vyžaduje komplexní analýzu a hledání efektivních řešení. Zvláště významnou roli v tomto procesu zastávají potravinové banky, organizace s cílem minimalizovat ztráty potravin a pomáhat těm, kteří se ocitli v obtížné sociální situaci.

Bude nahlédnuto do dynamiky vztahů mezi potravinovými řetězci (dále jen „řetězce“) a Potravinovou bankou Jihočeského kraje (dále jen „potravinová banka“). Tato práce zkoumá plýtvání potravin v regionu Jižních Čech jak z teoretického hlediska, kde definuje klíčové pojmy spojené s touto problematikou, tak z praktického, které zkoumá postoj řetězců ke spolupráci s potravinovou bankou a charakterem takové spolupráce.

Přicházíme s otázkami: Jak mohou supermarkety a podobné organizace spolupracovat s potravinovými bankami? Jaké jsou motivace a překážky, které

formují tyto vztahy? Jak může tato spolupráce přispět k udržitelnému rozvoji a efektivnímu využití potravin?

2 Literární rešerše

Tato kapitola se věnuje literární rešerši, která přináší přehled současného stavu v oblasti plýtvání potravinami a role potravinové banky v daném regionu. Literární rešerše nám pomůže porozumět kontextu této problematiky a identifikovat klíčové termíny.

2.1 Potravinový odpad

Potravinový odpad je již delší dobu problém globálních rozměrů týkajících se prakticky každé vyspělé země. Ať už je větším či menším měřítku, plýtvání potravinami se stalo jedním z nejzávažnějších problémů moderní společnosti. Ostatně, jak píše Ziegler (2017) ve své diplomové práci, každý rok se vyhodí až 1,3 miliardy tun potravin. Tato částka představuje přibližně třetinu vyprodukovaných potravin v hodnotě 1 bilionu dolarů, tedy více než 20 bilionů amerických dolarů. Devadesát pět procent těchto ztrát vzniká neúmyslně v málo rozvinutých zemích, většinou v důsledku vadného sklizňového zařízení, nesprávného skladování nebo nevhodného balení. V průmyslově vyspělých zemích jsou naopak hlavními příčinami ztrát přílišná ochota lidí nakupovat, potřeba obrovského množství potravin nebo matoucí označování dat spotřeby.

Celosvětová produkce potravin je dostatečná pro uspokojení výživových potřeb všech lidí. V roce 2000 zkonsumoval každý člověk denně více než 2 800 kalorií a 75 gramů bílkovin, což je více než dostatečné pro uspokojení potřeb každého muže, ženy a dítěte. Takto bohaté celosvětové zásoby potravin jsou relativně novým jevem. V roce 1961 byla tato množství velmi nízká, 2 256 kalorií a 62 gramů bílkovin na osobu a den. Za pouhých čtyřicet let bylo celosvětově dosaženo ohromujícího nárůstu průměrného denního příjmu

potravin na osobu o 21-24 %. Celosvětový problém souhrnného zásobování potravinami byl vyřešen, alespoň pro současnou generaci, díky technologickému pokroku v zemědělské výrobě, který vedl k takovému nárůstu. Navzdory této celosvětové hojnosti zveřejnila Organizace OSN pro výživu a zemědělství (FAO) aktualizované údaje, podle nichž nemá dostatek jídla více než 852 milionů lidí, tedy více než každý osmý člověk na světě. (Food Aid After Fifty Years: Recasting its Role, 2005)

2.1.1 Definice potravinového odpadu

Potravinový odpad nemá jasně danou jedinou definici, naopak se v praxi využívají různé výklady tohoto pojmu. Například podle European Fusions Project (2016) zahrnuje potravinový odpad všechny složky potravin a jejich nepoživatelné části, které jsou odstraněny z potravinového řetězce a mohou být buď využity, nebo zlikvidovány. Patří sem obiloviny, které byly kompostovány, zaorány nebo nesklizeny, obiloviny, které se rozkládají anaerobně, potravinový odpad zpracovaný na bioenergií, potravinový odpad, který je spalován za účelem energetického využití, potravinový odpad, který je spalován při vysoké teplotě bez energetického využití, a potravinový odpad, který je odstraňován do kanalizace, na skládky nebo do moře. Oproti tomu FAO označuje za potravinový odpad všechny potraviny nevhodné k lidské spotřebě, které jsou vyhozeny, bez ohledu na to, zda jsou prošlé nebo zda se nechaly shnit. Často se jedná o důsledek zkažení potravin, ale existují i další možné příčiny, jako jsou nadměrné zásoby na trhu nebo specifické stravovací/nákupní zvyklosti některých zákazníků.

Potravinový odpad lze dále rozdělit na ten, kterému se lze vyhnout, a na ten, kterému se vyhnout nelze. Produkty, které jsou v době likvidace ještě vhodné k lidské spotřebě nebo které by byly ještě požitelné, kdyby byly včas zkonsumovány, se označují jako potravinový odpad, jehož vzniku lze zabránit. Potravinový odpad, kterému nelze zabránit, zahrnuje zboží nebo suroviny, které jsou nevhodné k lidské spotřebě. Může jít o potraviny, které se staly nevhodnými k lidské spotřebě v důsledku povětrnostních vlivů, chyb nebo nemocí, a také o nepoživatelné složky potravin, jako jsou vaječné skořápky, kosti nebo slupky od banánů. Potenciálně/částečně preventabilní potravinový odpad spadá do třetí skupiny. Do této kategorie patří suroviny, jako jsou jablečné slupky a chlebové kůrky, které se buď nekonsumují kvůli preferencím zákazníků, nebo se konzumují pouze v případě, že jsou tepelně upraveny určitým způsobem. Množství potravin tvoří pouze

malou část celkového objemu potravinového odpadu, proto by se tato kategorie potravinového a vinného odpadu neměla brát v úvahu. (Priefer & Jörisen, & Bräutigam, 2013)

Podle webové stránky *zajímej.se* (2017) je nejlepším druhem odpadu ten, který vůbec nevzniká. Nejefektivnějším postupem je objevit způsob, jak tento odpad recyklovat, nebo

Obrázek 2: Hierarchie nakládání s odpadem

jak jej co nejlépe využít, pokud není možné mu předcházet. Má-li se v nakládání s odpady pokračovat, je třeba najít nejlepší řešení. Téměř vše je recyklovatelné. Otázkou je, za jakou cenu. S potravinovým odpadem ostatně nelze zcela nakládat podle obvyklé hierarchie způsobů nakládání s odpady (podle zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech). Pro všechny odpady je společné předcházení vzniku odpadů (prevence), následuje darování potravin (optimalizace), využití potravinového odpadu (recyklace) a odstranění potravinového odpadu. Toto schéma je znázorněno na následujícím obrázku.

Zdroj: Hierarchie nakládání s odpadem, 2017

2.1.2 Příčiny plýtvání potravinami

Jeníček a Foltýn (2010) uvádí, že lze vytvořit dvě odlišné skupiny. Do první skupiny řadí důvody, které jsou většinou způsobeny lidmi, do druhé kategorie pak důvody, které s lidmi přímo nesouvisí. Do první skupiny přesněji řadí přesněji tyto činnosti: degradace půdy způsobenou lidskou činností, globální oteplování, populační příčiny, chudoba, politické nepokoje, náboženské a kulturní příčiny, vliv růstu cen ropy a umělých hnojiv. Do druhé skupiny pak podle těchto autorů spadají tyto příčiny: vliv klimatu, přírodní katastrofy.

Špatné nakládání se zemědělskou produkcí (nedostatek správné technologie, zásobovacího zařízení, způsobů balení a infrastruktury) je hlavním zdrojem potravinových ztrát a plýtvání v méně rozvinutých zemích. Naopak v bohatých zemích hraje hlavní roli v příčinách plýtvání potravinami chování spotřebitelů. Průměrný roční potravinový odpad občana USA nebo EU činí 95-115 kg (oproti 6-11 kg v méně rozvinutých zemích). („Plýtvání potravinami”, 2024) Oproti tomu Carmen Prieferová, Juliane Jörissenová a Klaus-Rainer Bräutigam (2013) se domnívají, že v rámci potravinového řetězce se příčiny a původ potravinových ztrát dají rozdělit na ztráty v primární produkci, ztráty při balení a zpracování, ztráty v distribuci, velkoobchodu a maloobchodu, ztráty v pohostinství a ztráty v domácnostech. Přehled jednotlivých faktorů, které nejčastěji vedou k plýtvání potravinami v rámci tohoto rozdělení, je patrný i z obrázku níže.

Obrázek 3: Přehled faktorů plýtvání

FÁZE	Faktory
Zemědělská výroba:	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Vyřazení výrobků v zemědělských podnicích kvůli přísným požadavkům na kvalitu (hmotnost, velikost, tvar a vzhled), které si stanovují velké řetězce ➤ Tržní ceny neodpovídající nákladům při sklizni ➤ Nadprodukce daná smlouvami na dodávky s maloobchodními řetězci ➤ Škody na úrodě při sklizni
Výroba	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Výrobky nestandardní velikosti upravované do odpovídající velikosti anebo kompletně vyřazené ➤ Nedůslednost ve výrobním procesu, kvůli níž dochází k vadám či poškození výrobků ➤ Kontaminace během výrobního procesu vedoucí ke snížení kvality ➤ Znehodnocení potravin v důsledku poškození obalu ➤ Nadvýroba produktů privátních značek supermarketů, které nemohou být prodávány jinde ➤ Přebytkové zásoby v důsledku zpětného odběru a rušení objednávek
Distribuce a velkoobchod/maloobchod	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedostatek chladicích zařízení/přerušení chladicího řetězce ➤ Závadná balení, která způsobují poškození produktu ➤ Nadměrné zásoby kvůli nepřesnému objednávání a odhadu poptávky ➤ Povinnost maloobchodníků objednávat od jednoho výrobce celou řadu výrobků a značek, aby získali výhodnější ceny ➤ Nedodržování minimálních standardů bezpečnosti potravin (např. mikrobiální kontaminace, rezidua pesticidů) ➤ Marketingové strategie typu „1+1 zdarma“
Pohostinství a stravovací služby	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nadměrné porce ➤ Bufetová nabídka za jednotné ceny, která vede lidi si nabrat více, než zkonsumují ➤ Servírování výrobků v hotelech a stravovacích zařízeních mimo původní balení (např. džemy, cereálie, džusy a mléko) či používání balení po jedné porci, která neodpovídají potřebám zákazníků ➤ Problémy s odhadováním poptávky (počtu zákazníků) ➤ Předpisy EU týkající se hygieny, např. dvouhodinová lhůta na prodej nechlazených výrobků
Domácnosti	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nedostatek plánování/znalostí v oblasti nákupu a skladování potravin ➤ Neplánované nákupy (nákup zboží, které není v danou chvíli zapotřebí) ➤ Nákup nevyzkoušených produktů, které pak zákazníkům „nezachutnají“ ➤ Nepřiměřená velikost balení (např. obrovská balení polotovarů) ➤ Nevhodné skladování (např. nevhodný obalový materiál) ➤ Nejasnosti ohledně označení (minimální trvanlivost a spotřebujte do) ➤ Neznalost postupů a nedostatečné dovednosti při přípravě potravin ➤ Malé zkušenosti při plánování přípravy jídel ➤ Příprava příliš velkých porcí ➤ Nedostatečné dovednosti potřebných k využití zbylého jídla v nových pokrmech

Zdroj: Technologické možnosti, jak nasytit 10 miliard lidí, 2013

2.1.3 Potravinový odpad ve světě

Lidé mají rádi jídlo, protože nám dodává energii, kterou potřebujeme k fungování, a protože je to obvykle společenská událost, při níž jídlo hraje významnou roli při

oslavách a je prostě báječné. Proto je překvapivé, že třetina potravin vyprodukovaných na zeměkouli není nikdy zkonsumována. Tedy neuvěřitelných 1,3 miliardy tun potravin! To by stačilo na nasycení asi 3 miliard lidí ročně. To je asi čtyřnásobek celosvětového počtu hladovějících. Překvapivé je, že vedle 1,3 miliardy tun potravin, kterými ročně plýtváme, jde také o obrovské množství vody, půdy a energie. Říkáte si: "Jak je to možné?" Zde se musíme zamyslet nad procesem výroby našich potravin. Vzpomeňte si na předchozí diskusi o potravinovém řetězci. Začíná to na farmě, je to tak? To je zdroj veškeré půdy a vody. Energie se skrývá ve všech těch cestách, strojích a hnojivech. Když se tedy zbavujeme potravin, zbavujeme se také zdrojů potřebných k jejich výrobě. Pouze 15 % světové populace žije v průmyslově vyspělých zemích, a proto tyto země nejvíce plýtvají, protože využívají většinu světových zdrojů, zejména těch, které pocházejí z rozvojových zemí. („ŠKODA VYHAZOVAT“, 2024)

Plýtvání potravinami je závažným problémem v deseti zemích, které plýtvají nejvíce potravinami. Na desátém místě je Německo, kde se ročně vyhodí asi 20 milionů tun (540 kg) potravin na osobu. V supermarketech a podnicích končí většina potravin v koši. Na řešení tohoto problému německá vláda usilovně pracuje. Na shodném osmém a devátém místě jsou Finsko a Malajsie. Množství vyhozených potravin na osobu ve Finsku činí 550 kg ročně, z toho polovina pochází z domácností, potravinářských zařízení a restaurací a obchodníků. V Malajsii, která má mnohem vyšší míru plýtvání potravinami než venkovské regiony, zejména ve velkých městských centrech, se ročně vyhodí přes 540-560 kg potravin (většinou ovoce a pečivo) na osobu. S 560 kg vyhozených potravin ročně na osobu a 80 % odpadu pocházejícího z domácností se Spojené království umístilo na šestém místě. V popelnících se stále nachází chléb, jablka a další potraviny, přestože v roce 2007 byla zahájena kampaň Love Food Hate Waste. Šesté místo patří Nizozemsku, kde každý člověk spotřebuje 610 kg potravin ročně a kde se problematikou plýtvání potravinami zabývá řada výzkumných pracovišť. Na pátém místě jsou Norové, kteří ročně spotřebují 620 kg potravin na osobu, přičemž hlavními odpadními položkami jsou ovoce, pečivo a zelenina. Kanada je s 640 kg vyprodukovaného odpadu ročně na osobu na čtvrtém místě. Většina tohoto odpadu pochází z domácností, přičemž největším městem v zemi je Toronto. Na třetím místě je Dánsko, kde se ročně vyhodí 660 kg potravin na obyvatele, většinou z domácností, kaváren a restaurací. V tomto případě je cílem kampaně Stop plýtvání potravinami zvýšit povědomí o plýtvání potravinami a zároveň snížit nadměrný příjem a nákup potravin. Na druhém místě je Austrálie, kde se ročně vyhodí

690 kg potravin na osobu, a to především v důsledku nadměrného utrácení za zboží, které se nikdy nesní. Spojené státy se s ohromujícími 760 kg potravin na osobu ročně umístily na prvním místě. Tento region produkuje polovinu potravin určených k plýtvání, což má závažné ekonomické důsledky. („10 ZEMÍ, KTERÉ NEJVÍCE PLÝTVAJÍ JÍDLEM“, 2024)

2.1.4 EU a plýtvání potravinami

V Evropské unii vzniká ročně přibližně 59 milionů tun potravinového odpadu (tj. 131 kg odpadu na osobu). Nejvíce potravinového odpadu produkuje domácnosti, které se na celkovém množství podílejí více než polovinou (53 %). Mezi odvětví, která produkuje nejmeně potravinového odpadu, patří zpracovatelský průmysl (11 %), restaurace a pohostinství (9 %), maloobchod a distribuce (7 %) a zpracování (20 %). Plýtvání potravinami má mnoho špatných dopadů. Tvoří přibližně 16 % celkových emisí skleníkových plynů v potravinovém systému EU. Z hlediska ekonomiky představuje ztrátu až 132 miliard eur ročně. Vzhledem k tomu, že tuny potravin končí v popelnicích a zhruba 33 milionů lidí v EU si každý druhý den nemůže dovolit kompletní jídlo, je sociální dopad také obrovský. („Plýtvání potravinami: předcházení vzniku, opětovné využití a recyklace potravin“, 2024)

Evropská unie se však podniká snahy omezit plýtvání potravinami. Cílem je do roku 2030 snížit plýtvání potravinami na polovinu. Rámcová směrnice o odpadech, Plán oběhového hospodářství a strategie "od zemědělce ke spotřebiteli" jsou příklady politického úsilí EU. Mezi prioritní opatření patří předcházení ztrátám potravin a plýtvání potravinami, opětovné využití potravin pro lidskou potřebu, recyklace a další druhy využití včetně energetického využití. Zvyšování objemu shromažďovaných a monitorovaných údajů, umožnění darování neprodaných potravin, pravidelné vyhodnocování úspěšnosti vnitrostátních politik a vytvoření platformy EU pro minimalizaci potravinových ztrát a plýtvání se zapojením zúčastněných stran jsou jen některé z iniciativ EU. („Plýtvání potravinami: předcházení vzniku, opětovné využití a recyklace potravin“, 2024)

2.1.5 Postoj České republiky k potravinovému odpadu

Z údajů Evropské unie vyplývá, že Česká republika ročně vyhodí 829 851 tun potravin, což představuje přibližně 81 kg potravin na osobu za rok. Plýtvání se však neomezuje pouze na domácnosti, ale také na průmysl, velkoobchod a maloobchod a veřejné stravování. Proto je nezbytné určit podíl domácností na celkovém množství

vyhozených potravin. Podle Ministerstva životního prostředí je to téměř 31 %, tedy více než 254 000 tun vyhozených potravin ročně. Z těchto čísel bychom tedy mohli odvodit, že průměrný Čech ročně vyhodí asi 25 kg potravin na domácnost. („Plýtvání potravinami v českých domácnostech“, 2024)

Zajímavé výsledky v oblasti postoji Čechů k plýtvání potravinami přineslo také několik šetření provedených Centrem pro výzkum veřejného mínění při Sociologickém ústavu AV ČR. Respondenti v nich měli např. souhlas či nesouhlas s určitými výroky. S tvrzením "při přípravě jídla se snažím využít vše, co mohu" souhlasilo 82 % lidí. Téměř tři čtvrtiny dotázaných se pak shodly na tom, že "lidé mají špatné svědomí, když plýtvají potravinami". Pozoruhodné je, že dvě třetiny účastníků uvedly, že jejich rozhodnutí vyhodit určitou potravinu ovlivnil její vzhled nebo vůně. Výzkumníci zkoumali situaci v České republice ohledně nákupu méně vzhledných věcí v souvislosti se vzhledem vyhazovaných potravin, zejména ovoce a zeleniny. Z celkové nabídky se dvacet až třicet procent nikdy nedostane ke spotřebiteli. Výsledky průzkumu ukázaly, že většina lidí nemá ráda "ošklivé". Podle respondentů je ideální vzhled ovoce a zeleniny, které se dostanou na pulty obchodů, ovlivněn především normami supermarketů a Evropské unie. Byly také vzneseny obavy ohledně ekologicky vědomých nákupních a spotřebních postupů potravin. Při nákupu potravin česká populace upřednostňuje cenu před všemi ostatními faktory, přičemž na druhém místě jsou ingredience a na posledním místě je obalový materiál. Přibližně 25 % respondentů uvedlo, že příležitostně nakupují organické potraviny a téměř 35 % řekl, že občas kompostují – buď ve svých zahradách nebo v hnědých nádobách, často známých jako kompostéry. Jaké další kroky podniknou jednotlivci pro ochranu životního prostředí? Často třídí svůj obvyklý odpad doma a nosí své vlastní tašky do obchodů. Přesto se nesnaží omezit cestování autem (jako je jízda jen pro nákupy) nebo nakupovat nadměrné množství ovoce a zeleniny v "nekonečných sáčkách". („Plýtvání jídlem: více než miliarda tun potravin se každý rok vyhodí“, 2024)

Podle webové stránky Zajímej se (2017) je potravinový odpad ze zemědělství, výroby potravin a zpracování potravin klasifikován do skupiny 02, společný odpad z primární výroby v zemědělské, zahradnické, lovecké, rybářské a lesnické výrobě a z produkce potravin, zpracování a spotřeby potravin do skupiny 20, komunální odpad (domácí a podobný obchodní, průmyslový a kancelářský odpad), včetně součástí z odděleného sběru:

Obrázek 4: Kategorie odpadů

02 ODPADY ZE ZEMĚDĚLSTVÍ, ZAHRADNICTVÍ, RYBÁŘSTVÍ, LESNICTVÍ, MYSLIVOSTI A Z VÝROBY A ZPRACOVÁNÍ POTRAVIN

02 01	Odpady ze zemědělství, zahradnictví, rybářství, lesnictví a myslivosti
02 02	Odpady z výroby a zpracování masa, ryb a jiných potravin živočišného původu
02 03	Odpady z výroby a ze zpracování ovoce, zeleniny, obilovin, jedlých olejů, kaka, kávy, čaje a tabáku; odpady z konzervářského průmyslu z výroby droždí a kvasničného extraktu, z přípravy a kvašení melasy
02 04	Odpady z výroby cukru
02 05	Odpady z mlékárenského průmyslu
02 06	Odpady z pekáren a výroby cukrovinek
02 07	Odpady z výroby alkoholických a nealkoholických nápojů (s výjimkou kávy, čaje a kaka)

20 KOMUNÁLNÍ ODPADY (ODPADY Z DOMÁCNOSTÍ A PODOBNÉ ŽIVNOSTENSKÉ, PRŮMYSLOVÉ ODPADY A ODPADY Z ÚŘADŮ), VČETNĚ SLOŽEK Z ODDĚLENÉHO SBĚRU

20 01	Složky z odděleného sběru (kromě odpadů uvedených v podskupině 15 01)
20 01 08	<i>Biologicky rozložitelný odpad z kuchyní a stravoven *)</i>
20 01 25	<i>Jedlý olej a tuk *)</i>
20 02	Odpady ze zahrad a parků (včetně hřbitovního odpadu)
20 03	Ostatní komunální odpady
20 03 01	Směsný komunální odpad

*) není veřejně dostupná informace

Zdroj: Potravinové odpady zdrojem, 2017

2.1.6 Možná řešení plýtvání potravinami

Jak definují Jeníček a Foltýn (2010), opatření k řešení potravinového problému lze zpravidla dělit na krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá. Cílem krátkodobých opatření je zachránit životy a zabránit nedostatku potravin. Komplexní informační systém a taktiky

rychlé pomoci podporované agenturami, jako je Světový potravinový program, jsou nezbytné pro identifikaci a řešení problému. (WFP). Světový potravinový program (WFP) je největší humanitární organizací na světě, která každoročně krmí miliony lidí a zároveň zachraňuje a zlepšuje životy těch nejzranitelnějších. Světový potravinový program (WFP) nabízí iniciativy včetně „potravin pro práci“ a „školních jídel“ v místech postižených potravinovou krizí. Tyto iniciativy podporují zdraví dětí, vzdělávání a ekonomickou stabilitu. Potravinová podpora je nezbytná k řešení nejnaléhavějších nedostatků potravin, nicméně je třeba přijmout další kroky k zajištění dlouhodobého řešení. Kromě potravinové pomoci existují různé iniciativy zaměřené na zmírnění výživových deficitů a řízení nemocí. Podpora zaměstnanosti a hospodářského růstu je pro střednědobé projekty zásadní. Cílem vlád je snížit daně z práce, odstranit tržní překážky a podpořit makroekonomickou stabilitu. Stanovení požadavků zemědělců a vypracování politik na podporu produkce potravin a zajištění příjmů pro pokračující rozšiřování zemědělské produkce jsou klíčovými úkoly. To zahrnuje iniciativy zaměřené na chudé lidi a podporu malého zemědělství. Nejdůležitější pilíře dlouhodobých opatření zahrnují např. ekonomický růst, růst zemědělské a potravinové produkce, zemědělský výzkum, reformy vlastnických vztahů, zlepšení vzdělanosti nebo zlepšení postavení žen.

Nezisková organizace World Resources Institute naproti tomu představuje program pro omezení plýtvání potravinami. Aby se snížilo plýtvání potravinami, musí obchodní sektor, zemědělci, úředníci a spotřebitelé spolupracovat prostřednictvím vnitrostátních politik. Potravinové plýtvání se měří a snižuje s využitím veřejno-soukromých partnerství, jako je například projekt British Courtauld. Do roku 2030 se projekt „10x20x30“ snaží snížit ztráty potravin tím, že se zapojí top 10 potravinářských a zemědělských firem spolu s jejich top 20 dodavateli. V Jižní Asii a subsaharské Africe je cílem pomoci malým zemědělcům zvýšit jejich produkci a efektivitu. Cílem deseti let efektivního skladování potravin je inovace v oblasti skladování, jejímž cílem je snížit plýtvání potravinami a podporovat ekologická řešení na celém světě. Je také důležité změnit spotřebitelské sociální normy tím, že se odradí od plýtvání a šíření rad o tom, jak správně skladovat potraviny. Slibné nápady, jako je 130 milionů dolarů na snížení potravinových ztrát z Rockefellerovy nadace, vyžadují financování. Plánování komplexní nápravy a pochopení rozsahu problému vyžaduje další shromažďování údajů a vyšetřování. („10 kroků k celosvětovému omezení plýtvání“, 2024)

STOB Klub (2012) vidí jako řešení iniciativy, programy a zařízení, které jsou nyní v rozvoji nebo již byly vyvinuty s cílem snížit odpad ve společnosti. Jedním z takových úspěšných českých projektů je Save Food, jehož stránky poskytují spoustu užitečných a zajímavých informací. Tato iniciativa zahrnuje mimo jiné projekt Paběrkování, jehož vrcholem byla rozsáhlá událost známá jako Curvy Soup. Prostřednictvím tohoto projektu má iniciativa za cíl vzdělávat veřejnost o množství vysoce kvalitních potravin, které kvůli svému nedokonalému vzhledu skončí ležet na polích, a ne v obchodech. Potravinové banky jsou také skvělým způsobem, jak se zbavit potravinového odpadu, protože shromažďují darované potraviny a dávají je zdarma neziskovým a humanitárním skupinám. Česká federace potravinových bank tyto organizace sdružuje po celé České republice.

2.2 Potravinová banka

Slovo "potravinová pomoc" postrádá přesnou definici a dosud nebyla vyvinuta žádná široce přijímaná definice. (Papáčková, 2016) Potravinová podpora je definována pouze velmi volně a je nejčastěji chápána jako poskytování potravin domácnostem a lidem. Podle této široké definice by Američané byli nejčastějšími příjemci potravinové pomoci kvůli školním obědovým programům, programům podpory rodiny, dietním knihám a dalším potravinovým poukazům. Identifikace uživatelů potravinové pomoci je rozhodujícím aspektem konceptu potravinová pomoc. V důsledku toho jsou programy národní potravinové pomoci, které se spoléhají na domácí zdroje. (Food Aid After Fifty Years: Recasting its Role, 2005)

2.2.1 Historie potravinové pomoci

Začátek 19. století zaznamenal nejstarší iterace současné potravinové pomoci. Sovětský svaz v roce 1921 utrpěl hladomor. Sjednocené Poté, jako druh pomoci, USA poslaly potraviny na Východ. Je to příklad zralosti a laskavosti kapitalismu. (Papáčková, 2016) Většina potravin byla vydávána jako dary od jedné vlády druhé v padesátých a šedesátých letech, kdy byl zaveden první model potravinové pomoci. Vlády přijímajících zemí pak většinou využívaly příjmy z prodeje potravin, které prodávaly na místních trzích, aby pomohly těm, kteří byli znevýhodněni. (Food Aid After Fifty Years: Recasting its Role, 2005)

2.2.2 Legislativní rámec potravinových bank v České republice

Potravinové banky v České republice původně fungovaly jako občanská sdružení, ovšem po rekodifikaci soukromého práva v roce 2014, která zahrnovala nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) a zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.), musely přizpůsobit svou právní formu novým požadavkům. Tím se staly spolky podle občanského zákoníku (§ 3045 odst. 1 NOZ). Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, definuje spolek jako sdružení nejméně tří osob, které je založeno k ochraně a uspokojování společného zájmu svých členů. Nesmí se věnovat podnikání ani jiným výdělečným aktivitám, jinak by mohl být zrušen soudem. Fungování spolků se řídí dispozitivní právní úpravou, což umožňuje flexibilitu v organizaci a řízení, například možností zvolit si vlastní strukturu orgánů dle potřeby. Název spolku musí obsahovat slova "spolek" nebo "zapsaný spolek", případně zkratku "z. s." a základním dokumentem jsou stanovy, které musí být schváleny na ustavující schůzi a o jejich schválení musí být vyhotoven zápis doplněný o listinu přítomných. (Papáčková, 2016)

Sdružení bude mít konečnou i zákonnou pravomoc. Statutární orgán dohlíží na činnost sdružení a jedná na jeho místo. Nejvyšší orgán volí primární oblast činnosti organizace, stará se o její členy, rozhoduje o přijetí nebo vyloučení nových členů a nakonec rozhoduje, zda rozložit skupinu jako celek. Ačkoli vytvoření jiných sdružení orgánů je volitelné, to se stává často. Patří mezi ně Auditní komise, Rozhodčí komise a další agentury uvedené ve stanovách. (Vít, 2015)

„Spolky se zapisují do spolkového rejstříku (§ 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob), které vedou rejstříkové soudy (§ 1 odst. 4 věta druhá ve spojení s odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb.). Příslušným rejstříkovým soudem je krajský soud, v jehož obvodu má spolek své sídlo (§ 75 odst. 1 zákona č. 304/2013 Sb., ve spojení s § 85 odst. 3 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů).“ (Papáčková, 2016)

2.2.3 Česká federace potravinových bank

Hlavním sdružením potravinových bank v České republice je Česká federace potravinářských bank. Provozuje centrální sklad a reprezentuje je na národní i mezinárodní úrovni. Potravinové banky jsou neziskové instituce, které shromažďují potraviny a poskytují je na charitativní účely jménem zákazníků. Jídlo je distribuováno

těm, kteří je potřebují prostřednictvím nich, zejména starším lidem, rodinám s dětmi, svobodným matkám a bezdomovcům. („Jak to funguje?“, 2024)

První potravinovou banku v České republice založil v roce 1992 Mgr. Ilja Hradecký, který je v současnosti čestným členem České federace potravinových bank. O dva roky později byla zřízena federace. Původně byla myšlenka realizována neziskovou skupinou s názvem Hope, která shromažďovala a skladovala potraviny před jejich distribucí do jiných organizací. K dnešnímu dni nebyli s konceptem spojeni žádní další umělci, ani nebyl rozšířen na jiná místa. Další neziskové organizace byly diskutovány v roce 2004. Česká armáda spásy, Adra a Charity otevřou nové potravinové banky. Účastníci valného shromáždění v březnu 2005 rozhodli oživit myšlenku z roku 1992. Současně bylo nutné získat finanční prostředky na operace, dodavatele potravin, vybavení a sklady, a nakonec i další organizace zákazníků. Dva velvyslanci ze Spojených států a Francie se 30. března 2006 zúčastnili otevření prvního pražského skladu. Úkolem přiděleným úředníkům České federace potravinářských bank bylo zvýšit znalosti o potravinových bankách v jiných oblastech. Druhá potravinová banka byla zřízena v Ostravě a později se k ní připojily Ustecký, Liberecký a Vysočina. („Naše činnost“, 2024)

2.3 Solidarita

2.3.1 Solidarita jako termín

Primitivní formy solidarity jsou většinou důsledkem nutnosti společné obrany mnoha druhů, nejen lidí. Může být nezbytná k úspěšnému lovu proti predátorům nebo k přežití mezi sběrači, jako jsou mravenci nebo včely. Podle archeologických nálezů již pravěcí lovci vykazovali určitou úroveň kamarádství. Podle kreseb nalezených v jeskyních lovili ve skupinách a o úlovky se dělili. Každopádně jedno je jisté: lidé museli od počátku věků spolupracovat při hledání řešení společenských problémů, a aby toho dosáhli, vytvořili si určité postoje, praktiky nebo filozofická přesvědčení. Sociální péče a sociologie byly podle komunistů, kteří věřili, že v socialismu nebo komunismu solidarita automaticky vyřeší všechny sociální problémy, zbytečné. Všechny lidské snahy o přežití a rozkvět, ať už jako reakce na společenské nepokoje, nebo jako důsledek nových řešení existujících problémů, přinesly každý pokrok. Na sociální konflikty, které ohrožují společenský řád a jeho růst, se vždy reaguje organizovanou solidaritou. Historická zkušenost Evropy nám ukázala, že sociální politika je pokusem mocných řešit nové problémy a požadavky ve společnosti, na které je upozornila sociální hnutí různými způsoby, například povstáním nebo revolucí. Analýza nám ukázala, že globalizace

obohacuje bohaté a ochuzuje slabé. Rozdíly mezi bohatými a rozvojovými zeměmi se prohlubují. Vytváří nové společenské konflikty a problémy, které vyžadují globální řešení. (Tomeš, 2018)

Myšlenku solidarity si jako jedni z prvních osvojili staří Římané. V době Julia Caesara právníci označovali solidární závazek dlužníka jako "solidaritu" (pasivní solidaritu). Od 19. století se dále používá k označení kolektivního jednání věřitelů (aktivní solidarita). (Právnícký slovník, 2003)

Moderní ekonomie považuje sociální přerozdělování neboli solidaritu za jeden z mechanismů snižování sociálního napětí způsobeného prohlubujícími se rozdíly v příjmech mezi nejbohatšími a nejchudšími členy společnosti. (Hudema, 2012)

Jak uvádí Macintosh (1961) slovo "solidarita" pochází z latinského slova *solidare*, což znamená soustředit, posílit nebo upevnit. Solidarita je v angličtině definována jako spoléhání se jeden na druhého, býtí jeden s druhým a sdílení myšlenek, emocí a činů. Podle Velkého sociologického slovníku češtiny je solidarita protikladem hierarchie a označuje vztahy mezi sobě rovnými, kteří ochotně spolupracují, protože mají podobné cíle, často proti společnému protivníkovi. (Petrušek & Maříková, & Vodáková, 1996) Můžeme tedy konstatovat, že dva hlavní pojmy obsažené ve většině definic solidarity jsou dohoda založená na rovnosti, která odkazuje na reciprocitu a rovnost mezi stranami, a pospolitost ve smyslu vzájemného držení pohromadě nebo soudržnost mezi jednotlivci ve společenství společných zájmů. (Tomeš, 2018)

Durkheim (2007) rozlišoval mezi organickou a přirozenou solidaritou na základě míry společenské dělby práce. V prehistorických lovecko-sběračských a neolitických zemědělských společnostech starověku byla solidarita přirozená i mechanická, protože jedinci v těchto společenstvích sdíleli stejné potřeby, životní styl a vzory. Jinými slovy, jedinci by v těchto společnostech nemohli přežít bez vzájemnosti. Solidarita se stala organickou neboli obdobou fungování živých organismů poté, co dělba práce a majetku vedla k tomu, že každý člen společnosti hrál odlišnou a různorodou roli. Solidaritu charakterizuje především rovnost, společné zájmy a dobrovolná spolupráce. Podíváme-li se na Durkheimovu kategorizaci z jiného úhlu, můžeme jeho organickou solidaritu chápat jako organizovanou, s vědomě dohodnutými strukturami, cíli a normami chování, a jeho přirozenou solidaritu jako spontánní. Vzhledem k tomu, že umožňuje oddělit nestrukturovanou solidaritu od organizované, je tento rozdíl užitečnější pro sociální

politiku. Očekávání účastníků se u obou liší. Zatímco v organizované solidaritě se vyžaduje i vzájemnost v nouzi, ve spontánní solidaritě se očekává spolupráce při společné práci.

Solidaritu mohou organizovat veřejné i soukromé instituce. Mezi soukromými korporacemi lze od církví a jejich dobročinných organizací odlišit laické občanské solidární skupiny a programy (jako jsou bratrstva, cechy, společnosti vzájemné pomoci, odbory atd.). Většina monoteistických náboženství se postupem času vyvinula od poskytování charitativní péče svým členům k humanitárním filantropickým organizacím. Dobrovolnost a vzájemnost jednotlivých zájmových skupin, které jsou uznávány na základě členství, dohody nebo programu, je základem veškeré soukromé solidarity. Se soukromou solidaritou se setkáváme již ve starověku. Jako dobrovolné projevy občanské solidarity se ve starověkých kulturách poprvé objevily vzájemné partnerské vztahy mezi svobodnými řemeslníky a obchodníky. (Tomeš, 2018) Se zavedením životního pojištění v 18. století získala koncepce svobodně organizované sociální solidarity určitou finanční výhodu. Předpokladem byl rozvoj pojistné statistiky a určení zákonů, jimiž se řídí úmrtnostní tabulky. (Koch, 1968) Za příklad dobrovolné solidarity lze považovat také peněžní, spotřební a bytová družstva z 19. století. Tehdy byla družstva popisována jako nezávislé skupiny lidí, které se sdružovaly za účelem vytvoření demokraticky řízených, kolektivně vlastněných podniků, aby uspokojily své společné potřeby a cíle v oblasti ekonomiky, společnosti a kultury. („DEFINITION OF A COOPERATIVE”, 2024) Zpočátku si obce samy rozhodovaly, zda, jak a v jaké míře budou pomáhat znevýhodněným. Péče byla veřejná, ale dobrovolná a většinou charitativního charakteru. Jejím hlavním cílem bylo ochránit obyvatele města a jejich majetek před negativními dopady vážných sociálních nepokojů, které přinášela všudypřítomná chudoba. (Tomeš, 2018) Například v Praze byl již ve čtrnáctém století patrný zájem veřejnosti o chudé. Zajišťovala se hygiena a veřejné práce. Po náboženských konfliktech v patnáctém až sedmnáctém století začaly obce dobrovolně metodicky řešit chudé, aby zachránily majetek svých lidí. Podle tehdy platných policejních pravidel tak byly povinny činit od 16. století. Dříve než nutily zaměstnatelné tuláky k práci prostřednictvím administrativní policie, pomáhaly zpočátku bezdomovcům vyjít s penězi. Ve srovnání se soukromou solidaritou je veřejně organizovaná solidarita rozsáhlejší a obvykle se týká velkých, jasně definovaných skupin lidí, obyvatel určitého regionu nebo občanů s extrémně nízkými

příjmy. Definuji ji platby z veřejných rozpočtů nebo z veřejně spravovaných soukromých fondů, jako jsou nadace. (Tomeš, 2010)

2.3.2 Princip sociální solidarity

Životní podmínky a zdroje jednotlivců a sociálních skupin jsou utvářeny a rozdělovány ve prospěch cíle sociální spravedlnosti a sociální solidarita je vnímána jako vzájemná podpora a pocit sounáležitosti. Pro zprostředkování lidského porozumění, pospolitosti, vzájemné soudržnosti a odpovědnosti je nezbytné, aby jednotlivci harmonicky spolupracovali. Když lidé ochotně přispívají ke společným zájmům a dobrovolně se na nich podílejí, je solidarita vyvolána snahou o sjednocení zájmů, zejména materiálních životních podmínek. (Krebs, 2002)

Pro naplnění konceptu sociální spravedlnosti je sociální solidarita, která odkazuje na vzájemnou podporu a pocit sounáležitosti, zásadně spojena s vytvářením a rozdělováním zdrojů a životních podmínek lidí a sociálních skupin, zejména rodin. (Sutek, 2024) Rozlišujeme několik typů solidarity podle toho, kdo ji organizuje. Patří mezi ně snahy celosvětových organizací, jako je Mezinárodní organizace práce, Evropská unie, Světová zdravotnická organizace a Rada Evropy, o podporu celosvětové solidarity. Kromě toho existuje smysl pro národní jednotu, který se projevuje například společným financováním rozvoje umění a vzdělávání nebo pomocí nemocným a chudým rodinám. V omezených společenských organizacích, jako jsou podniky, církve, města, sdružení nebo charitativní organizace, se projevuje místní nebo regionální solidarita. Kromě toho existuje vnitřní rodinná jednota a solidarita jednotlivců a rodin. (Krebs, 2002)

Dalším aspektem solidarity je její mezigenerační složka, kdy se spojují ti, kteří jsou ekonomicky angažovaní, s těmi, kteří nejsou, dobře situovaní s nemocnými, dělnická třída s nezaměstnanými atd. V dnešní době stát často využívá k dosažení solidarity přerozdělovací a transferové programy, ale stejně významné jsou i individuální příspěvky, často motivované filantropií, které stále rostou. Aby se zabránilo tomu, že přílišná role státu způsobí, že lidé budou neteční a neschopní převzít odpovědnost za svou životní situaci, je nezbytné najít rovnováhu mezi vládní angažovaností a osobní odpovědností. (Krebs, 2002)

2.4 Chudoba

Hlad a podvýživa jsou stále vážnými problémy po celém světě, což naznačuje, že závažná chudoba je hlavní příčinou podvýživy. Z tohoto důvodu je chudoba zpětně ovlivněna těmito podmínkami, které omezují duševní a fyzický potenciál lidí. Pracující populace má snížený výrobní potenciál a je méně fyzicky aktivní, což má nepříznivý vliv na jejich rozvoj a narušuje růst jejich dětí. Kromě zvýšeného rizika onemocnění a předčasné smrti má podvýživa významné dlouhodobé zdravotní dopady. Problémy s nedostatkem potravy jsou také zděděny, když podvyživené matky rodí děti, které mají stejné problémy. To vše přispívá k sociálním a politickým nepokojům, které zhoršují situaci tím, že brání vládním snahám o boj proti chudobě. (Jeníček, & Foltýn, 2010)

Chudoba významně formuje sociální politiku v každé zemi a přináší s sebou různé výzvy a přístupy k jejímu řešení. Prvním aspektem je respekt k etickým normám a lidským právům, které vyžadují poskytování pomoci lidem v chudobě s cílem zachovat jejich důstojnost. Moderní státy se také snaží řešit chudobu pomocí systému sociálních dávek a podpor financovaných prostřednictvím státních redistribucí. Nicméně je nutné brát v úvahu makroekonomické souvislosti a zabránit sociálnímu parazitizmu, tedy záměrnému životu ze státních podpor na úkor práce ostatních. Chudoba je stále aktuálním problémem jak v rozvojovém světě, tak i ve vyspělých zemích, a její řešení vyžaduje vyvážený přístup, který zohledňuje sociální spravedlnost a ekonomickou prosperitu, zatímco hledá odpovědi na otázky týkající se sociální nerovnosti a minimálního životního standardu pro všechny občany. (Krebs, 2002)

Mareš (1999) udává, že extrémní nerovnost může být považována za projev chudoby, což je oddělení určité části populace od bohatých i od zbytku společnosti. V dnešním světě se stále vytváří chudoba a nerovnost a propast mezi bohatými a chudými se rozšiřuje na národní i mezinárodní úrovni. Sirovátka (2002) tuto definici doplňuje tím, že je zřejmé, že chudoba, jak se projevuje ve spotřebě a hmotném příjmu, nemusí nutně souviset s ekonomickou chudobou. Nedostatek materiálních zdrojů je jen jedním z aspektů chudoby; existuje také mnoho dalších determinantů. Definice chudoby je obvykle založena na určité sociální normě.

Poslední definicí, kterou je radno zmínit, je jednoznačně Townsedova (1981): „*Jedinci, rodiny a skupiny mohou být označeny za chudé, jestliže jejich zdroje nejsou postačující pro zajištění druhu stravy, participace a životních podmínek a příjemnosti života, které*

jsou obvyklé, nebo jejichž dosažení je přinejmenším široce podněcováno a schvalováno ve společnosti, k níž náležejí. Jejich příjmy jsou natolik pod úrovní příjmů, kterými disponují v této společnosti průměrní jedinci či rodiny, že je to de facto vylučuje z životních standardů, zvyklostí a činností obvyklých.“

2.4.1 Koncepty chudoby

Měření chudoby se často dělí do několika kategorií podle různých konceptů. Objektivní metody se zakládají na faktických aspektech situace chudých lidí, zatímco subjektivní přístup zahrnuje vlastní hodnocení jejich stavu, které se nemusí shodovat s vnímáním společnosti. Přímé metody měří chudobu až po přeměně příjmů na spotřebu, zatímco nepřímé berou v úvahu pouze příjmy před spotřebou. Preskriptivní definice využívají odborné odhady, zatímco konsensuální přístup vychází z výpovědí respondentů. Existuje také rozdělení na absolutní a relativní chudobu, kde absolutní chudoba se vztahuje k základním lidským potřebám, zatímco relativní chudoba je určena srovnáním životní úrovně jedince s průměrnou úrovní společnosti. (Šustová, 2024)

2.4.2 Nejčastější příčiny chudoby

Existuje řada proměnných, které ovlivňují chudobu. Patří mezi ně sociální a ekonomické faktory, včetně národního bohatství, kulturních a náboženských zvyků a velkého dluhu. Do hry také vstupují politické prvky, jako jsou nestabilní vlády nebo vojenské války. Chudoba se může také šířit v důsledku demografických faktorů, jako je vysoká porodnost nebo přetížení v některých zemích. Mezi environmentální problémy, které by mohly přispět k chudobě, patří znečištění, změna klimatu a přírodní katastrofy. Tyto faktory mohou mít vliv i na sociální a ekonomické situace. („7. CHUDOBA”, 2024) Krebs (2002) uvádí tyto základní důvody chudoby: nízké pracovní mzdy, nezaměstnanost, nerovnosti ve vlastnictví bohatství.

2.4.3 Chudoba v českých domácnostech

Česká republika byla podle Eurostatu jednou z zemí s nejmenším počtem lidí ohrožených chudobou v roce 2019. V letošním roce se ale téměř 20 000 mladých lidí v České republice potýká s extrémními obtížemi s bydlením. Pavel Hanych, zástupce Diakonie, pokračoval v diskusi o negativních účincích náročných socioekonomických okolností na jejich psychiku v tomto kontextu. To dále zdůraznilo nesoulad mezi závěry vyvozenými z údajů Evropského statistického úřadu a realitou. Deset procent obyvatel tehdy žilo pod hranicí chudoby. („Překvapivá čísla: Přes sto tisíc dětí v Česku žije v

chudobě”, 2024) To platí i pro děti ohrožené chudobou, které mají často jen jednoho rodiče. Zatímco splňují své základní potřeby, domácnosti a jednotlivci s omezenými příjmy nejsou schopni sledovat své koníčky nebo se ponořit do kulturních potěšení. Je to příklad vertikální nerovnosti na rozdíl od chudoby, která je objektivně definována, nebo to, co je známo jako horizontální nerovnováha. (Matoušek, 2013)

Šetření Českého statistického úřadu Životní podmínky (2023), které odráží stav roku 2022, odhalilo, že z 241,2 tisíce ročně vzrostl průměrný čistý hotovostní příjem na osobu. Bude růst o 7,7 % z 259,9 milionu v roce 2021 na 259 milionů v roce 2022. Reálný rodinný příjem se po inflaci snížil o 6,5 procenta. Nejméně rostly v roce 2022 domácnosti s jedním nebo více dětmi, nejvíce rostly domácnosti nad 65 let. Domácnosti s členy mladšími než 65 let mají nejvyšší příjmy. V roce 2023 se podíl osob ohrožených chudobou s příjmem mírně snížil na 9,8 %, částečně kvůli negativnímu hodnocení těchto výdajů v důsledku zvýšených nákladů na bydlení. Rodiny bez dětí byly nejzranitelnější, ale lidé starší 65 let měli nižší pravděpodobnost, že žijí v chudobě kvůli vyššímu příjmu. Počet domácností, které si nemohou dovolit dostatečně ohřívát své byty nebo pravidelně konzumovat maso, přispěl ke zvýšení míry materiální a sociální deprivace. („STRUČNÝ KOMENTÁŘ”, 2024)

2.4.4 Měření chudoby

Dnes se k měření chudoby používá celá řada opatření, z nichž nejběžnější jsou ekonomická. Nicméně, chudoba může být vnímána z jiných pohledů, než je striktně ekonomický, a tyto pohledy jsou primárně zohledněny v multidimenzionálních indexech. Můžeme také rozlišit další klíčové metody hodnocení, které jsou založeny na faktorech, jako je sociální vyloučení, solidarita, sociální spravedlnost a nerovnost. (Večerník, & Mysíková, 2015) Aby bylo zřejmé, jak konkrétní model funguje s konceptem skutečné sociálně-ekonomické situace v konkrétní zemi, každý přístup začíná definováním stavu chudoby. Srovnání chudoby v globálním měřítku by bylo objektivní, ale existuje několik metod pro měření chudoby, protože například každá země má subjektivní úroveň chudoby mírně odlišnou od ostatních. Ale většinou se setkáváme s rozdílem mezi subjektivními a objektivními měřeními. Většina organizací zabývajících se tímto problémem používá „objektivní“ metodiky, ve kterých se chudoba často měří pomocí indexu. Cílem těchto objektivních přístupů je zahrnout co nejvíce proměnných – proces výpočtu samotného indexu se však stává složitějším, což vyžaduje pečlivé zvážení toho, co by mělo být zahrnuto a co by nemělo být, stejně jako posouzení toho, zda index

přesně odráží téma studie. Nestranné hodnocení chudoby může přesněji určit prevalenci chudoby, která již není omezena hmotným majetkem. (Novák, 2019) Příklady různých konkrétních ukazatelů lze spatřit zde:

Obrázek 5: Příklady indexů

INDEX	Absolutní X Relativní		Objektivní X Subjektivní	
Národní hranice chudoby		ano		ano
Hranice živobytí na den	ano		ano	
Příjmová hranice chudoby		ano	ano	
Hloubka chudoby (PG)	ano		ano	
Riziko chudoby (AROPE)	ano		ano	
Vícenásobný index chudoby (MPI)	ano		ano	
Nedostatečné základní potřeby (UBN)	ano		ano	

Zdroj: Novák, 2019

Kromě sledování časových variací a délky těchto výskytů může monitorování chudoby poskytnout informace o stavu pozorovaných jevů v každém konkrétním okamžiku. Je důležité vzít v úvahu několik věcí během tohoto postupu. Nejprve se musíme rozhodnout mezi absolutní a relativní definicí chudoby. Rozhodující je také určení metody měření chudoby – přímé nebo nepřímé – a časování měření – před nebo po sociálních převodech. Hledání relevantních ukazatelů pro myšlenku chudoby je dalším krokem. Dále musí být stanovena hranice chudoby – bod, ve kterém určité ukazatele oddělují chudé od zbytku společnosti. Rovněž je klíčová dostupnost databází nebo jiných údajů potřebných pro monitorování. Pro tento druh činnosti mohou být použity různé sociální ukazatele. Mohou být například strukturální nebo agregované, přímé nebo nepřímé, absolutní nebo relativní, statické nebo dynamické, soustředěné na stav a jeho organizaci nebo na změnu, subjektivní nebo objektivní a jednorozměrné nebo vícerozměrné (indexy). (Vokoun, 2012)

Množství (počet na obyvatele) populace v určité oblasti, která nesplňuje určitý limit, který každý index stanoví, je často zastoupeno v převážné většině pro index. Často zjišťujeme procento. Indexy, jako je MPI (Multiple Index), také zobrazují ostatní jednotlivé komponenty, které byly použity k vytvoření indexu, stejně jako konečnou hodnotu indexu, který je pak transformován a zobrazen jako procento populace. Přísné rozdělení hranic na určité úrovni je však dalším problémem s měřením chudoby. To může být v některých situacích velmi zkreslující, zejména pokud značná část populace žije v

blízkosti hranic, a dokonce i malá úprava může mít velký dopad. Index hloubky chudoby (PG) tento problém řeší. (Novák, 2019)

Relativní měřítko chudoby používané Eurostatem pro statistiky členských států EU a jejich srovnání je předvídáno na základě vztahu mezi chudobou a mediánem srovnatelného příjmu. S primární referenční úrovní stanovenou na 60 % mediánního ekvivalentního příjmu a dalšími limity uvedenými pro srovnání na 50 % a 70 %, tato technika stanoví práh chudoby jako procento mediánu. Modifikovaná stupnice OECD, která dává každému členovi rodiny samostatný koeficient, se používá k přeměně disponibilního příjmu na ekvivalentní příjem. Dále je každé rodině přiděleno několik spotřebních jednotek a dostupný příjem je rozdělen tímto číslem. Nedávné studie OECD také použily podobný relativní měřicí přístup, kde je hranice chudoby stanovena na 50 % mediánního ekvivalentního příjmu a konverze se provádí pomocí stupnice spotřebitelských jednotek, která má formu druhého násobení počtu členů domácnosti. Ministerstvo práce a důchodů Spojeného království, které vydává údaje o počtech a sociálním složení populace pod různými alternativními úrovněmi relativního příjmu, také používá tuto relativní techniku. McClementsova stupnice spotřebních jednotek se používá v britské statistice k překládání spotřeby do ekvivalentního příjmu. (Sirovátka & Mareš & Večerník, & Zelený, 2011)

2.4.5 Opatření proti chudobě

Je běžné vědět, že chudoba primárně ovlivňuje nebo ohrožuje specifické sociální skupiny v rámci komunity. Studie provedené v několika zemích naznačují, že nejchudší jedinci mají tendenci být neschopní pracovníci, děti, svobodní jedinci, dlouhodobě nezaměstnaní, nemocní nebo neschopen pracovat a přistěhovalci. Hlavní příčiny chudoby jsou tři široké kategorie faktorů: nerovnoměrné vlastnictví bohatství, nízké mzdy a nezaměstnanost. Nedostatečné vzdělání a odborná příprava jsou jen dvě z mnoha faktorů, které mohou přispět k nízkým mzdám, které jsou také spojeny s rozdíly v IQ, zaměstnatelnosti, talentu a schopnostech. Neschopnost pracovat, diskriminace a špatná pracovní přizpůsobivost jsou dalšími běžnými příčinami chudoby. Kromě toho, že jsou přímou příčinou chudoby, mají nízké příjmy také vliv na výši důchodů získaných z pracovního příjmu. Chudoba může rovněž vyplývat z nezaměstnanosti, zejména dlouhodobé nezávislosti, která snižuje příjmy na obyvatele. Vzhledem k tomu, že bohatí mají v důsledku toho větší peníze a důchody, rozdíly ve vlastnictví mají také dopad na důchodový rozdíl. Existují dvě soupeřící školy myšlení, pokud jde o řešení chudoby: buď

je chudoba vnímána jako výsledek obecné struktury společnosti, za kterou je zodpovědný stát, nebo je viděna jako osobní chyba jednotlivce, který musí identifikovat a vyřešit svou vlastní chudobu. Společenská i osobní odpovědnost musí být zahrnuta do realistické strategie boje proti chudobě. (Krebs, 2002)

Prostřednictvím různých iniciativ zaměřených na ukončení dětské chudoby, usnadnění přístupu na trh práce a vzdělávání, předcházení ztrátě nebo nedostatečnému bydlení, poskytování podpory zranitelným skupinám obyvatel, jako jsou migranti a osoby se zdravotním postižením, a podpora aktivního začleňování se Evropská unie zavázala bojovat proti chudobě a sociálnímu vyloučení. Prostřednictvím usnadnění lepšího přístupu k zaměstnání, kvalitních sociálních služeb a finanční podpory pro osoby ohrožené chudobou mají tyto politiky za cíl zaručit rovné příležitosti a zlepšit životní podmínky v celé Evropě. („Boj proti chudobě“, 2024)

Agenda 21 stanovuje boj proti chudobě jako komplexní a vícerozměrný problém, který vyžaduje programy jednotlivých zemí i mezinárodní podporu. Tento boj je neodmyslitelně spojen s ochranou životního prostředí a spravedlivým rozdělováním příjmů. Strategie zaměřená na rozvoj musí brát ohled na udržitelné využívání zdrojů a zlepšení životních podmínek obyvatel, zejména nejzranitelnějších skupin, jako jsou ženy, děti a domorodé komunity. Součástí těchto strategií je také podpora ekonomického růstu v rozvojových zemích a posílení programů zaměstnanosti a tvorby příjmů. Dlouhodobý cíl je zajistit všem lidem možnost dosáhnout udržitelného živobytí a integrovat boj proti chudobě do politiky rozvoje, ochrany životního prostředí a udržitelného využívání zdrojů. Tento cíl má zahrnovat posílení komunit, podporu vzdělávání a zdravotní péče a zajištění rovného přístupu k zdrojům a příležitostem pro všechny. Komunitně orientované přístupy, spolupráce mezi různými úrovněmi vlády a zapojení nevládních organizací jsou klíčové pro úspěch těchto opatření. Zároveň je důležité zlepšit sběr informací, mezinárodní spolupráci a vyhodnocování programů zaměřených na odstranění chudoby. Aby bylo možné účinně bojovat proti chudobě, je nezbytné zajistit adekvátní financování a rozvoj potenciálu na úrovni místních komunit. („BOJ PROTI CHUDOBĚ“, 2024)

2.5 Udržitelný rozvoj

Je zřejmé, že člověk vždy neovlivňoval procesy na Zemi stejnou měrou. Zatímco v období lovecko-sběračském je místně ohrožena vyhubením velká fauna jako zdroj

potravy, případně ohněm pozměněny omezené oblasti krajiny, v období zemědělsko-pasteveckém dochází nejen k vytvoření polí a pastvin na úkor přirozených ekosystémů, ale člověk začíná těžit suroviny, staví velká sídla, a reguluje toky řek. Je nutno si uvědomit, že hranice exploatace zdrojů přírody jsou dány především limity energetickými. Od doby, kdy lze využívat, transformovat a přeměňovat energii téměř libovolným způsobem, v éře industriální, získává lidská společnost k exploataci přírodního bohatství několikanásobně větší možnosti než kdykoli předtím. Ochrana životního prostředí v globálním, regionálním i lokálním měřítku nabývá na složitosti v souvislosti s rychlým vývojem a změnami v rozsahu i charakteru lidských aktivit. Celoplanetární a dlouhodobý dosah vlivů lidské civilizace nejen mnohdy komplikuje poznání všech příčin a mechanismů působení, ale též znesnadňuje odhad případných následků v budoucnu. Řešení problémů, které moderní technologická společnost působí, se tak stává stále náročnějším interdisciplinárním úkolem. Poznání, pochopení, a interpretace dnešní enviromentální reality vyžaduje komplexní výzkum vedený v součinnosti přírodních i společenských věd. (Mezřický, 2005)

Hodnoty úcty a přirozené příslušnosti byly v situaci, v níž se Československo nacházelo od roku 1948 do roku 1989, nepraktické. Hledání nadvlády, moci a manipulace ovládalo pole. Člověk přestal naslouchat přírodě, mučit její zvířata, potlačovat svůj pocit spojení s přírodním světem a ztrácet úctu k životu. Jak živé, tak neživé aspekty přírody jsou nyní využívány pouze jako zdroje. Lidé zapomněli, že je zdrojem radosti, inspirace a vzrušujících zážitků, kromě toho, že jsou zdrojem surovin, energie a otevřeného prostoru. Také zapomněli, že má účel a hodnotu sama o sobě. (Moldan, 1990)

2.5.1 Definice udržitelného rozvoje

S cílem zjistit, jak rychle a jakým způsobem se lidská civilizace může rozšiřovat a zároveň být dlouhodobě udržitelná jak pro lidi, tak pro planetu Zemi, získal pojem udržitelného rozvoje významnou normativní podporu. I když vědci teprve v sedmdesátých letech začali věnovat větší pozornost výzvám udržitelného rozvoje, boj mezi lidským pokrokem a omezením životního prostředí byl od 18. století přetrvávajícím tématem. (Slavíková & Vejchodská, & Slavík, 2012) Chybí jasná koncepce udržitelného rozvoje. Neexistuje žádný konsensus mezi vědeckou komunitou nebo širokou veřejností o přesném významu udržitelného rozvoje. V roce 1996 existovalo více než 80 definic termínu, z nichž mnohé byly nekonzistentní nebo dokonce protichůdné. (FOWKE, & PRASAD, 1996) Ministerstvo životního prostředí (2023) definuje udržitelný rozvoj jako

formu rozvoje, která má za cíl snížit nebo odstranit škodlivé účinky současné trajektorie růstu lidské společnosti. Struktura a fungování naší planety jsou neoddělitelně spojeny s minulým a současným vývojem, který byl poháněn především hospodářskou expanzí. Vzhledem k tomu, že většina přírodních zdrojů je omezená a jejich nadměrné využívání poškozují životní prostředí, tento vývoj je většinou založen na dluhu. („Udržitelný rozvoj“, 2023) Zároveň aby se vytvořil rozvoj, který je společensky žádoucí, komerčně proveditelný a environmentálně udržitelný, je třeba integrovat hospodářské, sociální a environmentální cíle. Tomu se říká udržitelný rozvoj. (Van Hoof, 1997)

Klíčovou myšlenkou schopnosti systému fungovat po nekonečné časové období je udržitelný rozvoj. Ačkoli nadějná politika může vést k vyváženému stavu, je důležité uznat, že to může přijít na úkor pokračujícího přežití lidstva na této zemi. Současný stav je jedinečný v tom, že ekologické problémy jsou celosvětové, lidská civilizace se vyvíjí rychleji a biosféra se rychle blíží k limitu své udržitelné kapacity. Člověk se stává stále více odcizen od přírody v důsledku rychlého pokroku technologií a zpomalení reakce v lidské kultuře. To znamená, že lidská civilizace nyní působí jako oddělená entita od přírodního světa. Obnovení lidského vztahu a povinnosti k přírodě i k sobě samému je proto ústředním bodem filozofie udržitelného rozvoje. Zatímco skutečné uplatnění této teorie není dobře pochopeno, je zřejmé, že hospodářský růst je nezbytný pro udržitelný rozvoj, ačkoli v modifikované formě, která se pohybuje od kvantitativního k kvalitativnějšímu růstu. Ve skutečnosti to znamená dát vyšší prioritu ideálům, jako je vzdělání, volný čas a zdravý životní styl, než akumulaci hmotných statků a bohatství. Udržitelný rozvoj se zaměřuje na tři základní otázky: místo a funkci člověka ve světě, sociální spravedlnost mezi jednotlivci, skupinami a národy a usmíření přírody a lidstva. Existuje rozdíl mezi slabými a silnými definicemi udržitelnosti. První tvrdí, že udržení kapitálu společnosti na konstantní úrovni je dostatečné, zatímco druhá považuje zachování přírodního kapitálu na konstantní úrovni za nezbytný předpoklad pro udržitelný rozvoj. (Cudlínová, 2006)

Vzájemná závislost tří hlavních aspektů života – hospodářského, sociálního a environmentálního – klade základy udržitelného rozvoje. Je zřejmé, že krátkodobá oprava, která jednoduše řeší jeden nebo dva z těchto problémů, by v dlouhodobém horizontu nefungovala. Dlouhodobý pohled je také rozhodující a každá volba musí být pečlivě promyšlena z hlediska jejích dlouhodobých účinků a odpovídajícím způsobem připravena. Je omezena schopnost životního prostředí poskytovat prvky, zdroje a činnosti

potřebné pro život, jakož i přijímat odpad a znečištění všeho druhu. Protože účinky některých akcí nejsou vždy chápány, a protože naše chápání pravidel upravujících životní prostředí je stále omezené, je nezbytné použít předběžnou péči. Investice do prevence je zásadní, protože je mnohem účinnější než vypořádání se s účinky po události. Lidé mají přirozeně právo na kvalitu života, která zahrnuje nejen hmotné aspekty, ale také sociální, etické, umělecké, duchovní, kulturní a další rozměry. Příležitosti a povinnosti by měly být sdíleny mezi národy, regiony a dalšími sociálními skupinami; proto je sociální spravedlnost životně důležitá. Je také důležité zvážit souvislost mezi místními a globálními otázkami, protože místní akce mají dopad na globální otázky a naopak. Morální potřeba chránit právo každého na zdravé životní prostředí a sociální spravedlnost – minulost, přítomnost a budoucnost – je známá jako mezigenerační a mezigenerativní odpovědnost. Zapojení veřejnosti do demokratických postupů od počátku plánování vede k objektivnějším plánům a široké podpoře jejich provádění. („Udržitelný rozvoj”, 2024)

2.5.2 Základní pilíře udržitelného rozvoje

Sociální hodnoty, hojnost přírodního světa a ekonomická prosperita jsou v udržitelném rozvoji zohledněny. Proto je klíčovým problémem udržení životní úrovně a splnění požadavků současné generace, aniž by byly ohroženy potřeby budoucích generací nebo potřeby ostatních. Je důležité si uvědomit, že sociální, environmentální a ekonomické pilíře společnosti jsou vzájemně závislé a že žádný z nich by neměl mít přednost před ostatními. („Udržitelný rozvoj”, 2023)

Zda člověk zdůrazňuje environmentální, sociální nebo ekonomickou složku, ovlivní také to, jak chápe a přistupuje k udržitelnému rozvoji. Ekonomický přístup klade velký důraz na zaměstnanost, růst, stabilitu a efektivitu. Chudoba, kulturní dědictví, mezigenerační rovnost a zapojení občanů do zaměstnanosti a rozhodování jsou hlavními tématy sociálního přístupu. Tři hlavní oblasti důrazu pro environmentální přístup jsou znečištění, přírodní zdroje a biologická rozmanitost. (Cudlínová, 2006)

2.5.3 Indikátory udržitelného rozvoje

Většina národů by měla začít usilovat o udržitelný rozvoj brzy, nebo to nyní dělají. Nedostatek dostatečných ukazatelů nebo kvantitativních stupnic k měření rozsahu pokroku dosaženého v tomto směru je jedním z faktorů, které činí tuto transformaci tak náročnou. Z tohoto důvodu je informace klíčová v procesu pohybu směrem ke zdravému fyzickému růstu. Úspěšný přechod na TUR vyžaduje jejich rychlé shromáždování, zpracování, přenos a použití v různých kontextech a na všech úrovních rozhodování.

Všechny organizace a lidé potřebují vědět, zda jejich volby a akce podporují udržitelnost, a potřebují být inspirováni, aby změnili své způsoby. (Jeníček, & Foltýn, 2010)

Často používané metriky, jako je HDP, informace o specifických přírodních zdrojích nebo úrovně znečištění, neposkytují dostatečný přehled o tom, jak daleko jsme se dostali k udržitelnosti. Vztahy mezi rozvojem v oblastech, jako je životní prostředí, růst populace, sociální a ekonomické obtíže, a tak dále nejsou hodnoceny metodami. Tyto techniky nejsou v současné době dostupné. Ukazatele udržitelného rozvoje by měly být vytvořeny tak, aby postupně vytvářely silný základ pro rozhodování na všech úrovních a podporovaly realizaci udržitelnosti integrovaných systémů životního prostředí a rozvoje. („Agenda 21“, 2024)

Ukazatele pro životní prostředí a udržitelný rozvoj jsou nezbytnými zdroji, které poskytují důkladné podrobnosti o řadě témat, včetně kvality ovzduší, kvality vody, stavu životního prostředí a krajiny, ať už se týkají podnikání, zemědělství, dopravy nebo společnosti obecně. Politicky významné ukazatele jsou ty, které přímo ovlivňují politické rozhodnutí a akce týkající se udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí. Také zaručují kvalitu a spolehlivost vědy, protože jsou analyticky dobře založeny a podporovány. („Indikátory udržitelného rozvoje“, 2024)

Tyto metriky se používají především v České republice ke sledování provádění strategie udržitelného rozvoje. Tento přístup zahrnuje širokou škálu témat, včetně mezinárodního kontextu, výzkumu a vývoje a kalibru veřejné správy kromě hospodářských, environmentálních a sociálních obav. Tyto metriky umožňují sledovat a hodnotit, jak dobře jsou strategické cíle splněny a vytvářet politiky a akce, které fungují. Slouží jako cenný informační zdroj jak pro širokou veřejnost, tak pro profesionály, což umožňuje informované rozhodování a zapojení občanů do procesu udržitelného rozvoje. („Indikátory udržitelného rozvoje“, 2024)

Na následujícím obrázku lze spatřit sedmnáct akčních cílů Agendy 2030:

Obrázek 6: Akční cíle Agenda 2030

Zdroj: Představujeme nový web s indikátory udržitelného rozvoje, 2024

Klíčové požadavky na ukazatele jsou následující: musí být reprezentativní, což znamená, že musí specifikovat, co představují a v jakém prostorovém a časovém kontextu; musí být realisticky detekovatelné, to znamená že jejich hodnoty musí být přístupné metodologicky a technicky; musejí být snadno srozumitelné a snadno použitelné pro příjemce; a konečně, musí být ekonomické a účinné, což umožňuje vyhodnocení významných rysů konkrétního jevu nebo procesu. Vzhledem k tomu, že ukazatele jsou úzce spojeny s procesy a jevy, které popisují, metodické problémy, problémy se statistikami a problémy s „zeleným účetnictvím“ představují pro jejich rozvoj výzvy. Definice udržitelnosti, řešení sporů mezi cíli a skutečnou realizací, identifikace vazeb mezi ukazateli a jejich interpretací, environmentální hodnocení a dostupnost statistických údajů potřebných pro ukazatele jsou některé z těchto výzev. (Cudlínová, 2006)

Alternativou k HDP je index lidského rozvoje (HDI) a index udržitelného hospodářského blahobytu (ISEW), kde je lidská spotřeba zohledněna ve vztahu k sociálnímu blahu a kvalitě životního prostředí. HDI měří schopnost získávat informace, mít přístup k základním zdrojům a žít dlouhý a zdravý život. Snížením emisí a výběrem ekologicky šetrnějších způsobů dopravy a spotřeby mohou občané přispět k udržitelnému rozvoji. I když je to trochu na vině znečištění, soukromý sektor vynakládá větší úsilí, aby jednal eticky a vytvářel pozitivnější obraz. Vzhledem k tomu, že mají moc ovlivňovat veřejné

mínění a přinášet sociální změny směrem k udržitelnější budoucnosti, jsou nevládní organizace a sociální hnutí nezbytné pro příčinu udržitelného rozvoje. (Nováček, 2011)

2.5.4 Životní prostředí jeho a vztah k udržitelnému rozvoji

„Lidé tuší, jak katastrofálně špatný je u nás stav životního prostředí. Díky neblahému politickému vývoje uplynulých čtyř desetiletí se Československo jako celek dostalo v kvalitě životního prostředí na nejhorší či druhé nejhorší místo v Evropě. Podle většiny ukazatelů je přitom Česká republika na tom hůř než Slovensko. Úpadek našeho státu je v tomto ohledu hlubší než úpadek ekonomický, ekologická krize je hrozivější než krize hospodářská. Platí to jak ve absolutním, tak i relevantním: mezi evropskými státy jsme se podle ekologických parametrů propadli mnohem hlouběji než podle výsledků ekonomických. Náprava životního prostředí bude nejméně stejně obtížná, náročná a dlouhodobá jako obnova ekonomická. Rozhodně nemůže nastat dříve, než se podaří podstatně ozdravit národní hospodářství. To musí projít zásadní strukturální proměnou, zejména by mělo snížit svou materiálovou a energetickou náročnost a celý svůj vývoj učinit trvale udržitelným.“ (Moldan, 1990)

Oblast světa, se kterou člověk interaguje, využívá, tvaruje a přizpůsobuje se, se nazývá lidské prostředí. Prostředí je soubor všech prvků, se kterými konkrétní živá bytost interaguje a okolnosti kolem ní. To, co ovlivňuje živou bytost, ať už přímo nebo nepřímo, se nazývá její prostředí. (Nováček, 2011) Životní prostředí je vše, co vytváří přirozené podmínky pro život druhů, včetně lidí, a je nezbytné pro jejich trvalý růst podle druhého odstavce zákona ČSFR č. 17/1992 o životním prostředí. Vzduch, voda, skály, půda, tvorové, ekosystémy a energie tvoří většinu jeho složek. („Zákon č. 17/1992 Sb.”, 2024)

Obecná veřejnost občas zaměňuje ekologii a environmentální vědu nebo environmentalismus. Environmentalismus je malá podskupina ekologie, která je širší oblastí studia. Ekologie je vědecké studium interakcí mezi živými bytostmi a jejich okolím. Jde o studium přírodního prostředí, ekologie přírodního světa a fungování ekosystémů. Životní prostředí, ve kterém lidé žijí, a biosféra jsou velmi podobné. Celá oblast světa, která se vrátila k životu – část kůry, vzduchu a vody, která je domovem živých věcí – je známá jako biosféra. Potřebujeme zjednodušení reality, model lidského prostředí, abychom studovali složité environmentální otázky, porozuměli jim a ovlivnili stav a růst životního prostředí. Nejen, že jsou rozhodující jednotlivé složky environmentálního modelu, ale také vazby a vztahy, které tyto složky mají mezi sebou k konstrukci systému jako celku. Systematický model lidského životního prostředí byl

publikován v roce 1990 v knize "Životní prostředí a samospráva společnosti" Josefem Vavrouškem, prvním federálním ministrem pro životní prostředí Československa. Následující environmentální faktory pro nás budou založeny na tomto modelu. Josef Vavroušek identifikoval tři hlavní kategorie problémů: změny v kvalitě jednotlivých prvků lidského prostředí; přírodní a člověkem vytvořené faktory, které mají pozitivní nebo negativní vliv na lidské životní prostředí; a zdravotní, sociální, etické, ekonomické a politické ramifikace změn v lidské kvalitě životního prostředí. Můžeme dále rozlišovat tři úrovně nebo vrstvy jednotlivých jevů pro tři výše uvedené environmentální kategorie: primární rovinu, která je spojena s okamžitě zjevnými, obvykle se vyskytujícími relativně rychle a měřitelnými událostmi; sekundární úroveň, která zahrnuje zprostředkované, složitější, sotva identifikovatelné a obtížně měřící události, které se typicky vyskytnou s časovým zpožděním; a terciární plán, který generalizuje hluboké spojení, příčiny a důsledky primárních a sekundárních událostí a jejich celkových synergických výsledků. Jednotlivé kategorie a úrovně jevů, které lze zkoumat samostatně nebo ve vztahu k sobě navzájem, pak vypadají následovně: změny v kalibru různých prvků, které tvoří lidské prostředí, proměnné ovlivňující kalibr prostředí, které ovlivňuje lidi, a účinky změn v kalibru životního prostředí. Studie životního prostředí se zaměřuje na to, jak se věci změnily v čase a prostoru, a nejen na způsob, jakým se vztahují k sobě navzájem a jejich specifickým problémům. Použitím environmentálního modelu pro zjednodušení reality můžeme nejen předvídat budoucí změny a řešit současné environmentální problémy, ale také stanovit cíle a priority pro ochranu životního prostředí, stejně jako vytvářet a hodnotit iniciativy. (Nováček, 2011)

Etika a hodnocení přírody a jejích produktů jsou úzce související témata. Zastánci environmentálních ocenění zdůrazňují finanční udělování jako způsob, jak vyjádřit obavy a kontrastovat je s jiným využíváním zdrojů. Lidé vidí znečištění jako selhání trhu, které vede k vnějším výdajům. Znečištění a spotřeba zdrojů jsou kontrolovány pomocí ekonomických nástrojů a environmentálních předpisů. Udržitelné zemědělství je podporováno pozitivními pobídkami, jako jsou zelené dotace pro ekologické producenty. Pro realizaci udržitelného zemědělství jsou nezbytné nové politické a ekonomické pobídky a sblížení očekávání zemědělců a společnosti. Jedním z těchto nástrojů mohou být zemědělské dotace. (Cudlínová, 2006)

2.5.5 Právo životního prostředí

V environmentálním právu se používá široká škála právních nástrojů, jako jsou příkazy, normy, klasifikace, povolení, integrované oprávnění, koncepty a akční plány, a normy, integrované povolení a finanční pobídky, jako jsou dotace na zemědělské postupy šetrné k životnímu prostředí nebo poplatky za znečištění. Veřejné zakázky uzavřené mezi agenturami pro ochranu přírody a dalšími subjekty slouží dalším specifickým environmentálním cílům, zatímco veřejné orgány jsou zodpovědné za dohled a kontrolu dodržování právních kritérií. Ekonomické nástroje, jako jsou finanční pokuty a daně, jsou určeny k podpoře ekologického chování a udržitelného využívání přírodních zdrojů. (Tuháček, & Jelínková, 2015)

3 Cíl a metodika

3.1 Definice cíle

Tato bakalářská práce se v rámci Jihočeského kraje hlouběji zkoumá problematiku plýtvání potravinami. Zejména je zdůrazněn význam, který hrají řetězce ve spolupráci s potravinovou bankou. Kromě zjištění silných a slabých stránek této interakce na straně obou stran je hlavním cílem práce zhodnotit povahu a charakter této spolupráce. Práce se také zabývá předpokládaným pokrokem a pravděpodobnými budoucími cestami a cíli této spolupráce.

Významnou součástí tohoto procesu je shromažďování a vyhodnocování názorů a zkušeností zúčastněných stran, například zástupců potravinové banky a řetězců, stejně tak jako analýza reportů o udržitelnosti z jednotlivých řetězců. To umožňuje důkladně zhodnotit současnou podobu partnerství a poukázat na oblasti, které je třeba zlepšit nebo více prozkoumat.

Přicházíme s otázkami: Jakou povahu a charakter má taková spolupráce řetězce s potravinovou bankou? Jak tuto spolupráci vnímají obě zúčastněné strany? Jaké jsou výhody takové spolupráce a v čem tkví možná zlepšení? Jak taková spolupráce přispívá, jestli vůbec, ke snížení plýtvání potravinami v tomto regionu?

3.2 Metodika

První fáze této práce se zabývá jednotlivými termíny z odborné literatury, které slouží ke stanovení základního rámce této problematiky.

Druhá část se zaměřuje na představení jednotlivých řetězců, mimo jiné i na představení potravinové banky. Zároveň se zde analyzují reporty o udržitelnosti ze zmíněných řetězců, které slouží jako doplnění výzkumu pro lepší představení o přístupu jednotlivých řetězců k potravinovému odpadu a snaze o jeho snížení na prodejnách v regionu.

Řízené rozhovory s vybranými zúčastněnými stranami z odvětví poskytují interní informace o konkrétních metodách a strategiích, které tyto organizace využívají k řešení problému plýtvání potravin.

Záměrem bylo provést rozhovory se sedmi konkrétními supermarkety, které denně řeší problematiku plýtvání potravin na svých prodejnách v regionu Jižních Čech. Mezi tyto supermarkety patří Albert Česká republika, Globus Česká republika, Kaufland Česká republika, Lidl Česká republika, MAKRO Cash & Carry ČR, Penny Market a Tesco

Stores ČR. Z původních sedmi subjektů se však pět rozhovorů nemohlo uskutečnit, ať již kvůli nedostatku časové kapacity (Kaufland Česká republika, Penny Market, Lidl Česká republika), nebo z důvodu nesouhlasu poskytnutí interních informací pro účely výzkumu (Albert Česká republika, Globus Česká republika). Nakonec s poskytnutím rozhovoru souhlasily dvě společnosti, a to MAKRO Cash & Carry ČR a Tesco Stores ČR společně s Potravinovou bankou Jihočeského kraje.

4 Řešení problematiky

4.1 Představení zkoumaných organizací

4.1.1 Potravinová banka Jihočeského kraje z. s.

Dne 19. ledna 2016 založily Veronika Láchová a Kristýna Škabradová spolu se dvěma právníckými osobami Ledax a Jihočeský patriot Potravinovou banku Jihočeského kraje z.s. 25. února 2016 byla potom pod spisovou značkou L 6955 oficiálně zapsána do Spolkového rejstříku. (O nás, 2016) Jedná se o skupinu, která se aktivně snaží najít řešení mezi dvěma globálními krizemi – hladem a odpadem. Prostřednictvím neziskových organizací zachraňuje potraviny před zkažením a zdarma je rozdává potřebným. Tyto potraviny jsou důkladně prověřeny a připraveny k dodání. Skupina každý den shromažďuje příspěvky potravin z různých zdrojů a předává je potřebným. S potravinami, které jsou téměř prošlé nebo nevypadají dobře, nakládají zodpovědně. Díky úzké spolupráci s nákupními skupinami a městskými sociálními službami jsou tyto potraviny efektivně dodávány potřebným, včetně bezdomovců, opuštěných starších lidí, matek samoživitelek a osob se zdravotním postižením. V současné době podporují 119 charitativních organizací (Azylový dům Filia, Azylový dům Políkno, Azylový dům Strakonice, Dětské centrum Jihočeského kraje, Charita České Budějovice) a poskytují potraviny z 57 prodejen (např. Albert, Billa, COOP, dm drogerie markt, Globus, Kaufland, Lidl, MAKRO, PENNY, ROSSMANN, Teta drogerie, Tesco). (Potravinová banka Jihočeského kraje, 2016)

4.1.2 Albert Česká republika, s.r.o.

Albert působí na trhu již téměř třicet let a může se pochlubit jedním prvenstvím: na začátku 90. let minulého století otevřel první moderní supermarket v České republice. Dne 6. června 1991 zahájil provoz supermarket Mana v Jihlavě. V současné době obsluhuje více než 300 provozoven Albert čtyři miliony spotřebitelů týdně a značka je tak známá po celé České republice. Ve firmě pracuje více než 20 000 zaměstnanců na různých pozicích v maloobchodních prodejnách, distribučních centrech a v pražské centrále. Albert je proslulý svou odpovědností vůči svým klientům a komunitám, v nichž podniká, a je jedním z největších soukromých zaměstnavatelů v zemi. Jejich posláním je podporovat zdravý životní styl a sloužit klientům jako důvěryhodný zdroj informací při rozhodování o potravinách. Podnik získal řadu ocenění, včetně globální ceny EFQM za vynikající kvalitu v roce 2021. Důraz společnosti Albert na morální normy a ideály

podporuje společnost v dodržování pozitivních interakcí se spolupracovníky, dodavateli, klienty a komunitami. Agresivně podporuje nová řešení pro klienty a spolupracovníky, jako je využívání robotiky k urychlení procedur a umělé inteligence v objednávkových systémech, a také zdravý život svých zaměstnanců. („Náš příběh”, 2024)

4.1.3 Globus Česká republika

Založen byl již v roce 1828 Franzem Bruchem. V České republice působí od roku 1996 a je považován za první hypermarket svého druhu u nás. (Historie Globusu, 2024) V současné době se v Česku nachází celkem 18 prodejen Globus Hypermarket a Globus Fresh. Tyto prodejny nabízejí široký sortiment vlastních řeznictví, pekařství, cukrářské výroby a také kavárny či restaurace. Globus rovněž provozuje věrnostní program určený pro své věrné zákazníky. Zaměřují se na neustálé inovace a kladou důraz na kvalitu svého zboží za atraktivní ceny. („Naše služby a produkty”, 2024)

4.1.4 Kaufland Česká republika v.o.s.

Základem budoucího úspěchu společnosti bylo otevření první pobočky ve švábském městě Backnang v lednu 1968. Od roku 1998 expandoval do Česka po domovském Německu. V současné době Kaufland zaměstnává více než 132 000 lidí v osmi evropských zemích a má více než 1 300 prodejen (Německo, Polsko, Česká republika, Rumunsko, Slovensko, Bulharsko, Chorvatsko, Moldavsko). Společnost Kaufland zaměstnává v České republice 25 000 lidí a má více než 130 prodejen, dvě logistická centra a masokombinát. Nabídku společnosti tvoří přibližně 25 000 produktů, které zahrnují velký výběr potravin a zboží denní potřeby. Zvláštní pozornost věnují kvalitě a čerstvosti čerstvého ovoce a zeleniny, mléčných výrobků, masa, uzenin, sýrů a mořských plodů. („Naše společnost”, 2024)

4.1.5 Lidl Česká republika s.r.o.

Jejich vlastní značky, které tvoří většinu jejich sortimentu, slouží jako základ jejich ideologie. Spolupracují s výrobci, kteří mají vysoké standardy, a sami vybírají kvalitu, vzhled a balení zboží. Díky svým účinným postupům mohou svým spotřebitelům zaručit kvalitu a čerstvost. Zaměstnanci se starají o to, aby nakupování bylo příjemné. Protože společnost Lidl chápe svou odpovědnost vůči partnerům, zaměstnancům, životnímu prostředí a celé společnosti, je všeobecně uznávána jako "správná volba". Je živým zaměstnavatelem v České republice a členem konglomerátu Schwarz. Od roku 2003 jsou významným internetovým prodejcem a prodejcem potravin. Prodejny po celé zemi zásobuje pět logistických center. (Společnost Lidl, 2024)

4.1.6 MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.

Makro Cash & Carry ČR je divizí společnosti SHV Makro, která 1. ledna 1998 převzala plnou kontrolu nad velkoobchodními aktivitami společnosti Metro AG. S prodejní plochou 10 000 m² má v České republice třináct velkoobchodních prodejen. Tato střediska poskytují firmám, nemocnicím, školám a státním institucím široký výběr potravinářského i nepotravinářského zboží. Pro velkoodběratele, velkoobchodníky a maloobchodníky jsou ideálním místem pro nákup. Potravinářské výrobky jsou baleny v různých velikostech, aby vyhovovaly různým klientům. Pro zajištění přístupu do všech prodejen poskytují firmám zákaznické karty. Na jednoho klienta připadá maximálně pět karet. Za podání žádosti o kartu je zodpovědný majitel společnosti nebo jeho zástupce. („O makro”, 2024)

4.1.7 Penny Market s.r.o.

Společnost Penny Market s.r.o., která je součástí celosvětové sítě REWE, zaměstnává 330 000 lidí a provozuje více než 15 000 prodejen ve 20 evropských zemích. PENNY najdete nejen v České republice, ale také v Německu, Rakousku, Itálii, Maďarsku a Rumunsku. S největší sítí prodejen patří mezi největší diskontní řetězce v České republice. Jejich motto je "Nakupujte po česku". V PENNY chtějí, aby se zákazníci cítili, jako by nakupovali ve svém vlastním obchodě, kde si mohou koupit kvalitní výrobky od regionálních prodejců a své oblíbené značky za zvýhodněné ceny. K dispozici jsou čerstvé produkty z okolních farem, maso a uzeniny od českých řezníků, pečivo z okolních pekáren a rozsáhlý sortiment piv z blízkých pivovarů. („O nás”, 2024)

4.1.8 Tesco Stores ČR a.s.

V roce 1996 společnost Tesco otevřela obchod v České republice. Jeho historie je však mnohem delší. Historie se začala psát v roce 1919, kdy si veterán britského královského letectva Jack Cohen, tehdy ve výslužbě, otevřel stánek s potravinami a začal prodávat potraviny, které zbyly z války. Po pěti letech uvedl na trh čaj Tesco, první nápoj vlastní značky, pojmenovaný po jeho partnerech Jacku Cohenovi a T. E. Stockwellovi. V roce 1996 společnost Tesco expandovala do střední Evropy. Postavilo svůj první hypermarket v Maďarsku a koupilo šest obchodů od americké společnosti K-Mart v České republice a sedm na Slovensku. První hypermarket Tesco měl premiéru v Praze-Zličíně v roce 1998. („Tesco Stores ČR a.s.”, 2024) Společnost Tesco vynaložila v posledních deseti letech 18 miliard korun na rozšíření a růst své sítě, kterou nyní tvoří 188 franšizových obchodů Tesco a 117 franšizových obchodů Žabka, distribuční centra

a více než 10 000 zaměstnanců. Jejich produkt umožňuje klientům kontaktovat je z kteréhokoli místa v zemi prostřednictvím všech dostupných obchodních kanálů, včetně elektronického obchodu. („EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ VLIV PŮSOBNÍ SPOLEČNOSTI TESCO V ČESKÉ REPUBLICCE”, 2024)

4.2 Studium reportů o udržitelnosti jednotlivých společností

4.2.1 Albert Česká republika, s.r.o.

V dokumentu "Albert 2021" je popsána strategie společnosti Albert v oblasti snižování potravinového odpadu a plýtvání potravinami. Tato strategie je rozdělena do několika klíčových bodů, které jsou zaměřeny na minimalizaci odpadu a zvyšování efektivity v rámci celého řetězce, od dodavatelů až po koncové spotřebitele.

Prvním bodem strategie je optimalizace objednávkového systému. Albert využívá objednávkový systém založený na umělé inteligenci, který umožňuje přesněji predikovat poptávku a efektivněji plánovat objednávky zboží. Tento systém pomáhá zajišťovat, že do obchodů je dodáváno přesně tolik zboží, kolik zákazníci skutečně potřebují. Díky tomu dochází k výraznému snížení množství neprodaných potravin, což přispívá k efektivnějšímu hospodaření s potravinami a snižuje potravinový odpad.

Druhým bodem je darování neprodaných potravin. Albert dlouhodobě spolupracuje s potravinovými bankami a dalšími charitativními organizacemi, kam pravidelně směřuje neprodané, ale stále konzumovatelné potraviny. V roce 2021 darovala společnost Albert potravinovým bankám celkem 1900 tun neprodaných potravin, což ji činí největším firemním dárcem potravin.

Třetím bodem je recyklace a kompostování. Albert hledá cesty, jak recyklovat nebo kompostovat potraviny, které nejsou vhodné ke konzumaci. Pečivo daruje farmám a záchranným stanicím pro zvířata, zatímco neprodané ovoce a zelenina mohou být recyklovány nebo kompostovány. Využívá technologie jako bioplynové stanice, které přeměňují organický odpad na energii, nebo kompostování, které přispívá k vytváření úrodného substrátu zpět do půdy.

Čtvrtým bodem je vzdělávání a osvěta. Albert se snaží vzdělávat své zákazníky o problematice plýtvání potravinami. Informuje je o správném skladování potravin, aby prodloužili jejich trvanlivost, a nabízí slevy na potraviny, které se blíží konci své

trvanlivosti. Tímto způsobem společnost přispívá k šíření osvěty o důležitosti snižování potravinového odpadu.

Pátým bodem je spolupráce s dodavateli. Albert spolupracuje s dodavateli na snižování množství obalových materiálů a zvyšování jejich recyklovatelnosti. Tímto přístupem se snaží snížit celkový dopad na životní prostředí, který je spojen s produkcí a distribucí potravin. Tato spolupráce zahrnuje i hledání nových, udržitelnějších způsobů balení a distribuce potravin.

Tato strategie ukazuje, že Albert se aktivně snaží o redukci potravinového odpadu na více úrovních a přistupuje k této problematice komplexně, což zahrnuje jak interní procesy, tak spolupráci s externími partnery a osvětu veřejnosti. („Zdravě a udržitelně - Albert 2021”, 2024)

4.2.2 Globus Česká republika

Globus pravidelně daruje potraviny potravinovým bankám, což je součástí jejich dlouhodobého závazku k podpoře potřebných a snižování potravinového odpadu. V roce 2023 poskytly hypermarkety Globus potravinové dary v hodnotě téměř 10 milionů korun. Tato iniciativa nejenže pomáhá lidem v nouzi, ale také efektivně snižuje množství potravin, které by jinak skončily jako odpad. („Zákazníci Globusu poslali do potravinových bank v jarním kole Sbírkou potravin takřka 30 tun zboží”, 2024)

Další významnou aktivitou je organizace sbírek potravin, kde zákazníci mohou přispět darovaným zbožím. Například v jarním kole roku 2024 zákazníci darovali téměř 30 tun zboží. (Zákazníci Globusu poslali do potravinových bank v jarním kole Sbírkou potravin takřka 30 tun zboží, 2024) Globus podporuje účast zákazníků zlevněním vybraných trvanlivých potravin a hygienických potřeb, což nejen motivuje zákazníky k větší účasti, ale také přispívá k redukci potravinového odpadu. („Globus na den Sbírkou potravin zlevní řadu hygienických potřeb a vybrané potraviny”, 2024)

Globus byl v roce 2024 oceněn jako nejlepší Rostlinný řetězec roku, což reflektuje jeho snahu nabízet široký sortiment rostlinných a alternativních potravin. Tento přístup nejenže reaguje na rostoucí poptávku po rostlinných produktech, ale také podporuje udržitelnější stravovací návyky, které mohou vést k menšímu plýtvání potravinami. Tato strategie je důležitá pro podporu zdravého životního stylu a zároveň pro ochranu životního prostředí. („Globus je nejlepším Rostlinným řetězcem roku 2024, potvrdila nezávislá anketa”, 2024)

V hypermarketech Globus byly zavedeny speciální "bedýnky", které umožňují zákazníkům koupit ovoce a zeleninu s estetickými nedostatky, která by jinak byla vyřazena. Od března loňského roku bylo díky tomuto programu zachráněno 63 000 kilogramů ovoce a zeleniny. Tento program je příkladem efektivního využití potravin, které by jinak přispěly k zvýšení potravinového odpadu. Bedýnky začali v síti Globus prodávat od roku 2023. („Díky bedýnkám v hypermarketech Globus bylo od března zachráněno 63 000 kilogramů ovoce a zeleniny. Ročně to bude přes 150 000 kilogramů”, 2023)

Globus také pracuje na snižování používání plastů a zavádí ekologičtější alternativy. Prodej milionu ekologičtějších trvanlivých tašek a 300 tisíc „ovosáčků“ je součástí této strategie. Plánované ukončení prodeje velkých papírových tašek je dalším krokem k minimalizaci environmentálního dopadu a podpoře udržitelnějších nákupních zvyklostí. („Globus prodal za dva roky milion ekologičtějších trvanlivých tašek a 300 tisíc ovosáčků. V dohledné době přestane prodávat velké papírové tašky”, 2021)

4.2.3 Kaufland Česká republika v.o.s.

Společnost Kaufland se v rámci své strategie zaměřuje na snižování potravinového odpadu a plýtvání potravinami prostřednictvím několika klíčových opatření. Jedním z hlavních opatření je rozvoj spolupráce s potravinovými bankami a charitativními organizacemi. Toto partnerství umožňuje Kauflandu distribuovat neprodané, ale stále bezpečné a konzumovatelné potraviny těm, kteří je potřebují. Tímto způsobem nejenže firma přispívá k efektivnější distribuci potravin, ale také podporuje sociálně znevýhodněné skupiny a snižuje množství potravinového odpadu, který by jinak skončil na skládkách.

Dalším významným bodem strategie je optimalizace objednávkového a skladového systému. Kaufland implementuje pokročilé technologie a procesy, které umožňují lepší predikci poptávky a efektivnější správu zásob. Tato opatření zahrnují například využití datové analytiky pro přesnější plánování nákupů, což minimalizuje riziko, že potraviny překročí datum spotřeby a stanou se odpadem.

Kaufland rovněž klade důraz na zvyšování povědomí o plýtvání potravinami mezi zákazníky. Společnost organizuje komunikační kampaně a vzdělávací programy, které informují veřejnost o tom, jak mohou přispět k redukci potravinového odpadu. Tyto

aktivity zahrnují tipy na správné skladování potravin, recepty na využití zbytků jídel a informace o významu minimálního plýtvání pro životní prostředí.

Kromě těchto opatření Kaufland podporuje také inovace a projekty zaměřené na snižování potravinového odpadu. Investuje do vývoje nových produktů a balení, které prodlužují trvanlivost potravin a zároveň snižují množství odpadu z obalů. Tato opatření nejenže přispívají k udržitelnosti, ale také zvyšují ekonomickou efektivitu tím, že snižují náklady spojené s odpadem.

V neposlední řadě Kaufland klade důraz na interní procesy a školení zaměstnanců, aby byli dobře informováni o cílech a opatřeních proti plýtvání potravinami. Zaměstnanci jsou klíčovými aktéry v procesu snižování potravinového odpadu, a proto je důležité, aby byli zapojeni a měli dostatečné znalosti a nástroje pro efektivní řízení zásob a manipulaci s potravinami. Toto školení zahrnuje například metody správného skladování, rotace zásob a identifikace potravin blížících se konci trvanlivosti, aby mohly být využity včas. („Report udržitelnosti Česká republika”, 2024)

4.2.4 Lidl Česká republika s.r.o.

Společnost Lidl Česká republika vydala svou třetí komplexní zprávu o udržitelném rozvoji, která pokrývá obchodní roky 2021 a 2022. Zpráva je rozdělena do tří hlavních kapitol: "Dobré pro planetu", "Dobré pro lidi" a "Dobré pro tebe", a reflektuje strategické cíle, závazky, aktivity a projekty společnosti s významným ekonomickým, společenským a environmentálním dopadem.

V oblasti ochrany klimatu si Lidl stanovil ambiciózní cíle, včetně snížení provozních emisí skleníkových plynů o 80 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 2019. Společnost se zavázala k přechodu na 100 % zelenou elektřinu od roku 2022 a k dosažení klimatické neutrality prostřednictvím kompenzačních projektů. Lidl také plánuje do roku 2025 zvýšit podíl fotovoltaických zařízení a přejít na přírodní chladiva pro chlazení produktů.

V rámci snižování dopadů na životní prostředí Lidl implementuje opatření pro energetickou účinnost, jako je instalace LED osvětlení, optimalizace vytápění a chlazení, a automatizace budov. Společnost také pracuje na modernizaci technického vybavení svých nemovitostí a při výstavbě nových budov používá moderní stavební technologie s dobrými tepelně izolačními vlastnostmi.

V oblasti "Dobré pro lidi" se Lidl zaměřuje na zajištění spravedlivých pracovních podmínek, diverzity a inkluze, a na společenskou odpovědnost a místní rozvoj.

Společnost podporuje vzdělávání a rozvoj zaměstnanců a věnuje se ochraně zdraví a bezpečnosti práce. Lidl také podporuje projekty zaměřené na společenskou odpovědnost, jako je výstavba jedlých zahrad ve školách a charitativní akce "Srdce dětem".

Pod kapitolou "Dobré pro tebe" Lidl zdůrazňuje svůj závazek k nabídce udržitelných produktů. Společnost se snaží zákazníky informovat o vědomé spotřebě a certifikačních standardech, a bojuje proti plýtvání potravinami. Lidl také pracuje na snižování obsahu přidaného cukru a soli ve výrobcích vlastních značek a rozšiřuje nabídku potravin z udržitelných zdrojů.

Zpráva dále obsahuje informace o profilu společnosti, její vlastnické struktuře, členství v mezinárodních asociacích a sdruženích, a o přístupu k etice a compliance. Lidl Česká republika je součástí skupiny Schwarz, která patří k předním potravinářským maloobchodním společnostem v Německu a Evropě. Společnost zdůrazňuje důležitost transparentního reportingu a dialogu se zainteresovanými stranami.

Celkově zpráva o udržitelném rozvoji společnosti Lidl Česká republika ukazuje komplexní přístup k udržitelnosti, který zahrnuje široké spektrum aktivit a závazků v oblastech ekologie, sociální odpovědnosti a udržitelného podnikání. („Zpráva o udržitelném rozvoji”, 2023)

4.2.5 MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.

Společnost Makro klade značný důraz na odpovědné nakupování, které lze obecně rozdělit do tří oblastí: sociální, environmentální a ekonomické. Environmentální složka se zabývá minimalizací nepříznivých dopadů na životní prostředí, například v důsledku snižování množství odpadu a udržitelného získávání surovin. Sociální aspekt etické spotřeby klade značný důraz na podporu spravedlivých pracovních postupů a komunitních snah. Ekonomická složka klade důraz na otevřené obchodní praktiky a podporu regionální ekonomiky. Celkově je kladen důraz na význam integrované nákupní strategie, která dodržuje ekologické a etické standardy. („ZODPOVĚDNÝ NÁKUP V MAKRO”, 2024)

Dále se věnuje udržitelným procesům, zejména pak implementaci udržitelných postupů v rámci celého řetězce hodnot. Popisuje, jak společnost integruje environmentální, sociální a ekonomické aspekty do svých obchodních operací s cílem minimalizovat negativní dopady na životní prostředí a společnost. Zahrnuje informace o snižování emisí,

odpadu, zlepšování energetické efektivity a využívání obnovitelných zdrojů. Dále se věnuje podpoře spravedlivých pracovních podmínek a rozvoje komunit, stejně jako podporuje transparentnost a etické chování v obchodních praktikách. Cílem je zajistit, že všechny procesy společnosti Makro jsou prováděny způsobem, který je šetrný k životnímu prostředí a společensky odpovědný. („MENŠÍ NEGATIVNÍ DOPAD NA OKOLÍ BĚHEM PODNIKÁNÍ”, 2024)

Další důležitý bod popisuje jejich závazek k podpoře udržitelnosti a etického podnikání. Potravinový řetězec zdůrazňuje, jak společnost integruje sociální, environmentální a ekonomické aspekty do svého podnikání s cílem pozitivně přispívat k společnosti a minimalizovat negativní dopady na životní prostředí. Makro se zaměřuje na podporu lokálních komunit, zlepšení pracovních podmínek, etické chování v obchodních praktikách a transparentnost. Dále se zabývá snižováním emisí, odpadu a zvyšováním energetické efektivity. Informuje také o různých iniciativách a projektech, které společnost realizuje v rámci svého programu společenské odpovědnosti. („KVALITNĚJŠÍ SORTIMENT Z UDRŽITELNÝCH ZDROJŮ”, 2024)

Společnost Makro dodává inspiraci zákazníkům a partnerům a věnuje se sdílení příkladů dobré praxe a inovativních řešení v oblasti udržitelnosti, které mohou být inspirací pro ostatní. Makro spolupracuje s různými partnery a zákazníky na projektech, které podporují udržitelné podnikání a zavádění ekologických inovací v praxi. Důraz je kladen na výměnu zkušeností a osvědčených postupů, které pomáhají zlepšovat environmentální, sociální a ekonomické aspekty podnikání. Cílem je nejen inspirovat, ale i motivovat k adopci udržitelnějších postupů v rámci širšího obchodního komunitního prostředí. („UDRŽITELNOST A JEJÍ EKONOMICKO-EKOLOGICKÉ VÝHODY”, 2024)

Webová stránka společnosti Makro věnovaná péči o zaměstnance zdůrazňuje jejich závazek k poskytování podpůrného a bezpečného pracovního prostředí. Stránka popisuje různé programy a iniciativy, které společnost implementuje s cílem zlepšit pracovní podmínky, podporovat profesní rozvoj a zajišťovat zdraví a bezpečnost svých zaměstnanců. Mezi klíčové aktivity patří poskytování školení a vzdělávacích programů, zdravotní a bezpečnostní opatření na pracovišti, stejně jako podpora rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. Makro také zdůrazňuje důležitost transparentní komunikace a zapojení zaměstnanců do rozhodovacích procesů, což přispívá k lepší pracovní atmosféře a celkové spokojenosti zaměstnanců. („ODPOVĚDNÝ PŘÍSTUP A AKTIVITY VE SPOLEČNOSTI MAKRO”, 2024)

4.2.6 Penny Market s.r.o.

Společnost Penny Market v České republice se ve své strategii udržitelnosti, jak je ostatně zmíněno v jejich nejaktuálnějším zprávě o udržitelnosti (s daty z roku 2022), zaměřuje na několik klíčových oblastí.

Prvním bodem je spolupráce s potravinovými bankami a charitativními organizacemi. Penny Market aktivně přispívá k distribuci neprodaných, ale stále bezpečných a konzumovatelných potravin těmto organizacím, čímž se snaží minimalizovat množství potravinového odpadu a zároveň podporovat sociálně znevýhodněné skupiny obyvatelstva. Tento přístup nejenže pomáhá v boji proti plýtvání potravinami, ale také posiluje společenskou odpovědnost firmy.

Druhým bodem je optimalizace objednávkového a skladového systému. Penny Market implementuje pokročilé technologie a procesy, které umožňují lepší predikci poptávky a efektivnější správu zásob. Tato opatření zahrnují například využití datové analytiky pro přesnější plánování nákupů, což minimalizuje riziko, že potraviny překročí datum spotřeby a stanou se odpadem.

Třetím bodem je zvyšování povědomí o plýtvání potravinami mezi zákazníky. Penny Market vede vzdělávací kampaně a informační programy, které informují veřejnost o tom, jak mohou přispět k redukci potravinového odpadu. Tyto aktivity zahrnují tipy na správné skladování potravin, recepty na využití zbytků jídel a informace o významu minimálního plýtvání pro životní prostředí.

Čtvrtým bodem je podpora inovací a vývoje nových produktů a balení, které prodlužují trvanlivost potravin a zároveň snižují množství odpadu z obalů. Toto zahrnuje vývoj nových typů obalů, které lépe chrání potraviny a zároveň jsou šetrnější k životnímu prostředí.

Pátým a posledním bodem je interní školení zaměstnanců. Penny Market klade důraz na to, aby všichni zaměstnanci byli dobře informováni o cílech a opatřeních proti plýtvání potravinami. Zaměstnanci jsou pravidelně školeni, jak efektivně nakládat s potravinami ve skladech a prodejnách, což přispívá k celkovému snížení potravinového odpadu v rámci firmy. („Zpráva o udržitelnosti”, 2023)

4.2.7 Tesco Stores ČR a.s.

Tesco se zaměřuje na různé iniciativy a závazky společnosti v oblasti ochrany životního prostředí. Tesco se zavazuje ke snižování emisí skleníkových plynů, zvyšování energetické efektivity a podpoře recyklace. Společnost implementuje opatření pro snížení odpadu, například prostřednictvím lepšího designu obalů a podporuje udržitelné zemědělství. Tesco také pracuje na snižování spotřeby vody a zavádí ekologická řešení ve svých provozech. Cílem těchto aktivit je minimalizovat negativní dopad na životní prostředí a podporovat principy udržitelného rozvoje. („Tesco pro planetu: jak přistupujeme k odpovědnému podnikání”, 2024)

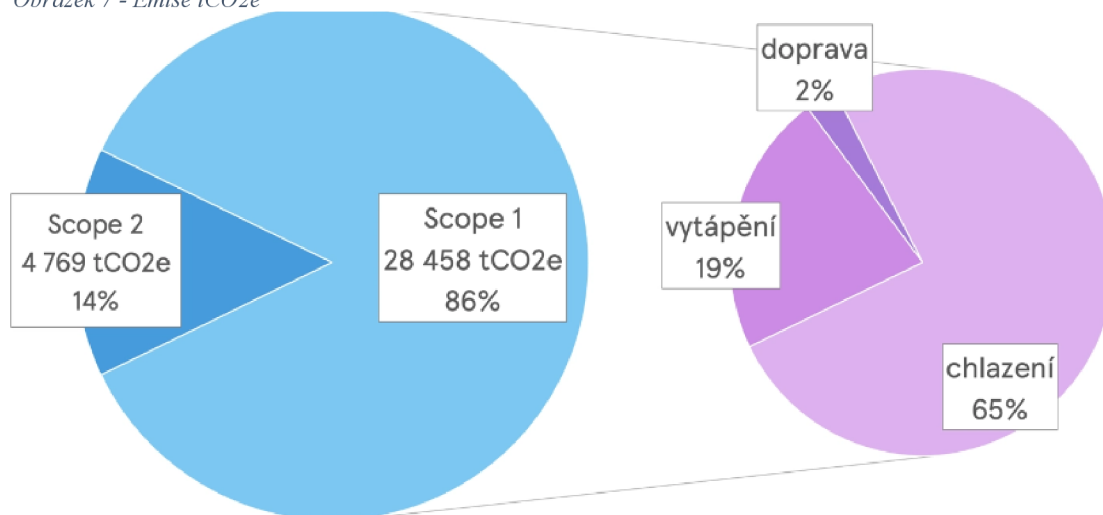
Zavazují se snižovat plýtvání potravinami prostřednictvím opatření jako například zlepšování zásobovacích řetězců, optimalizace dat o spotřebě a podpory zákazníků v plánování nákupů. Společnost také spolupracuje s neziskovými organizacemi na projektech, které mají pomoci redukovat plýtvání potravinami. Tesco se snaží snižovat množství odpadu z potravin tím, že prodává produkty blízko své expiraci se slevou a podporuje zákazníky, aby si přinesli vlastní nádoby pro nákup. („Pomáháme zastavit plýtvání potravinami.”, 2024)

Probíhá také zaměření na jejich iniciativu darování potravin v rámci udržitelnosti a péče o komunitu. Tesco usiluje o boj proti plýtvání potravinami tím, že daruje neprodané, ale stále konzumovatelné potraviny charitativním organizacím. Tento program je součástí širšího úsilí společnosti o snížení množství potravinového odpadu a podporu potřebných. Společnost spolupracuje s různými neziskovými organizacemi a potravinovými bankami, aby zajistila, že potraviny dosáhnou těch, kteří je nejvíce potřebují. Tímto způsobem Tesco přispívá k udržitelnějšímu využívání zdrojů a podporuje komunity, ve kterých působí. („Darování potravin.”, 2024)

Tesco spolupracuje s organizací WWF, která je součástí snahy o ochranu životního prostředí a udržitelnost. Tato partnerství je zaměřena na snižování dopadu potravinářského průmyslu na přírodu a zahrnuje projekty jako je zlepšení stavu řek a lesů v České republice, podpora udržitelného rybolovu a zemědělství, a také snižování emisí uhlíku. Tesco a WWF společně pracují na vytváření strategií, které by vedly k lepší ochraně přírodních zdrojů a zvýšení biodiverzity. Cílem této spolupráce je dosáhnout pozitivních změn v oblasti životního prostředí a zároveň zajistit, aby byly potraviny produkovány a konzumovány způsobem šetrným k planetě. („Spolupráce s WWF.”, 2024)

Na webové stránce společnosti, konkrétně v sekci "Péče o planetu – Emise v obchodech" je popsáno, jak společnost přistupuje k otázce snižování emisí skleníkových plynů ve svých obchodech. Tesco se zavazuje k významnému snížení emisí prostřednictvím implementace energeticky účinných technologií a řešení, jako jsou LED osvětlení, úsporné chladicí systémy a využívání obnovitelných zdrojů energie. Společnost také pracuje na zlepšení izolace svých budov a optimalizaci vytápění, chlazení a ventilace, aby dosáhla nižší spotřeby energie. Tyto kroky jsou součástí širší strategie Tesco pro dosažení uhlíkové neutrality a snižování dopadu jejich provozu na životní prostředí. („Snižujeme emise v obchodech.”, 2024) Rozložení jednotlivých druhů emisí společnosti Tesco lze vidět na obrázku níže.

Obrázek 7 - Emise tCO₂e

Zdroj: Emise tCO₂e, 2024

Dále společnost uvádí, že klade důraz na snižování emisí skleníkových plynů v rámci své distribuční sítě. Tesco se zaměřuje na optimalizaci logistických procesů, zlepšení efektivity dopravy a zavádění ekologičtějších vozidel. Mezi konkrétní opatření zařazují například využívání alternativních paliv, zvyšování naplněnosti nákladních vozidel a snižování počtu ujetých kilometrů. Tyto kroky jsou součástí širší strategie Tesco pro snížení uhlíkové stopy a podporu udržitelného rozvoje. („Snižujeme emise v distribuci.”, 2024)

Co se týče optimalizace obalů, je strategie potravinového řetězce zaměřena na snižování dopadu obalových materiálů na životní prostředí. Tesco redukuje množství používaných obalů, zvyšovat podíl recyklovatelných a obnovitelných materiálů a zlepšovat celkovou

udržitelnost obalových procesů. Společnost implementuje inovace, jako je použití lehčích materiálů a optimalizace velikosti balení, aby se snížila celková hmotnost a objem odpadu. Tesco také spolupracuje s dodavateli a zákazníky, aby zvýšilo povědomí o recyklaci a podpořilo udržitelné nákupní praktiky. („Optimalizujeme naše obaly.”, 2024)

Důraz se také klade na udržitelnost a etiku v dodavatelském řetězci. Tesco zajišťuje zodpovědné získávání produktů s ohledem na sociální a environmentální dopady. Společnost pracuje na zlepšení transparentnosti, sledovatelnosti a etických standardů u svých dodavatelů. Tesco také podporuje fair trade a udržitelné zemědělské praktiky, aby pomohlo zlepšit životní podmínky zemědělců a snížit dopad na životní prostředí. Tato iniciativa je součástí širšího úsilí Tesco o zajištění udržitelnosti a etické integrity v celém jejich obchodním modelu. („Snažíme se o udržitelné a etické dodávky.”, 2024)

5 Provedení analýzy a řízené rozhovory

5.1 Řízené rozhovory s organizacemi

Hlavním cílem řízených rozhovorů bylo důkladně prozkoumat, jak potravinové banky a řetězce přistupují ke spolupráci a jak se na tuto problematiku dívají. Rozhovor byl rozdělen do tří částí, z nichž každá měla odlišný účel a soubor pokynů.

Většina otázek první části rozhovoru se týkala současné situace společnosti. Prioritou bylo hodnocení stávajících strategií snižování množství potravinového odpadu, sledování potravinového odpadu a perspektivy technologických inovací.

V druhé části rozhovoru byly identifikovány hlavní překážky, které jednotlivé subjekty spatřují ve spolupráci mezi obchodními řetězci a Potravinovou bankou Jihočeského kraje. V této části byla zhodnocena současná úroveň spolupráce a poukázáno na možné oblasti rozvoje.

Závěrečný okruh otázek se soustředil na budoucnost a strategie, které jednotlivé podniky hodlají realizovat v příštích letech. Zkoumaly se plány, které mají aktéři pro posílení spolupráce a účinné řešení problému plýtvání potravinami.

Rozhovory byly vedeny organizovaně, což umožnilo lépe pochopit postoje a názory jednotlivých aktérů na spolupráci a řešení problému plýtvání potravinami.

5.2 Zhodnocení

Řízené rozhovory byly provedeny s třemi subjekty – Makro, Tesco a Potravinová banka Jihočeského kraje. Každý zástupce poskytl cenné informace o provozu těchto řetězců, jejich každodenních postupech, přístupu a cílech ohledně plýtvání potravin a snižování potravinového odpadu a mnoho dalšího. K tomuto tématu má každá organizace samozřejmě trochu jiný přístup a využívá trochu jiné technologie a postupy, stejně tak jako má jiné konkrétní cíle do budoucna. Nicméně, všechny tři subjekty spojuje jeden důležitý komponent – snaha. Respektive snaha dělat svět okolo sebe lepší. Pro budoucí generace i pro naši planetu. V následujícím zhodnocení těchto řízených rozhovorů jsou zdůrazněny právě různé přístupy těchto společností, stejně jako jejich každodenní postupy, plány a cíle.

5.2.1 Potravinová banka Jihočeského kraje z. s.

Potravinová banka Jihočeského kraje aktivně bojuje proti plýtvání potravinami a má zavedený systém pro zpracování a distribuci darovaných potravin. Likvidují pouze

potraviny, které jsou již nepoživatelné pro lidi i zvířata, a potraviny vhodné ke konzumaci se snaží zpracovat a distribuovat prostřednictvím transformační kuchyně, odběratelských organizací a výdejen potravin pro konečné klienty.

Potravinová banka monitoruje a vyhodnocuje množství darovaných potravin pomocí klasického skladového hospodářství a evidence příjmu. Pokud dojde k poklesu darovaných potravin, řeší to s daným obchodem. Co se týče technologických inovací, využívají pouze drobné inovace, jako je automatický zápis teplot ve skladu nebo vlastní objednávkový software.

Aktuálně nevyžívají žádné marketingové strategie k informování veřejnosti o plýtvání potravinami a zapojení do jeho prevence. Jejich primárním cílem není informování veřejnosti, ale spíše drobné aktivity jako prohlídky skladu a přednášky. Zaměstnanci potravinové banky jsou však vyškoleni a informováni o tom, jaké potraviny mohou dále distribuovat a jak s nimi nakládat, aby nedocházelo k jejich znehodnocení.

Jelikož je boj proti plýtvání a svoz neprodaných potravin hlavní činností potravinové banky, lze za její rozpočet považovat rozpočet celé organizace. Potravinová banka spolupracuje s řadou supermarketů a marketů, jako jsou Albert, BILLA, dm drogerie, Globus, Kaufland, Lidl, Makro a Tesco. Spolupráce spočívá především v každodenním svozu neprodaných potravin, které obchody nabídnou.

Celkově lze říci, že Potravinová banka Jihočeského kraje se snaží aktivně bojovat proti plýtvání potravinami a má zavedený systém pro zpracování a distribuci darovaných potravin. Nicméně v oblasti informování veřejnosti a využívání technologických inovací má ještě prostor pro zlepšení.

Podle potravinové banky přetrvává neochota některých maloobchodů a výrobců darovat neprodané potraviny, což je jedním z faktorů přispívajících k plýtvání potravinami. Dalším problémem je upřednostňování darování neprodaných potravin myslivcům místo potravinové bance.

Co se týče legislativy, potravinová banka vnímá jako problematické datum použitelnosti a nemožnost distribuovat potraviny po tomto datu. Složitá je také legislativa ohledně darování hotových jídel.

Technologické a informační bariéry, které brání efektivní spolupráci mezi potravinovými bankami a supermarkety, spočívají v tom, že některé obchody nemají nastavený systém pro sdílení informací. Složitá je také byrokracie při předávání potravin, kdy je nutné

fyzické předávací protokoly archivovat. Naopak některé obchody fungují velmi dobře a využívají například aplikaci FoodCloud nebo online sdílení předávacích protokolů.

Potravinová banka vnímá každoročně zvyšující se zájem supermarketů o spolupráci. Nejčastějším důvodem pro odmítnutí spolupráce je, že obchody nemají potraviny vhodné k darování.

Celkově lze říci, že hlavní výzvy v oblasti plýtvání potravinami a spolupráce spočívají v neochotě některých subjektů darovat neprodané potraviny, legislativních omezeních a technologických/informačních bariérách, které brání efektivní spolupráci.

Potravinová banka plánuje využívat principy cirkulární ekonomiky, a to především větším zapojením transformační kuchyně a snahou o prodloužení trvanlivosti čerstvých potravin. Tímto způsobem chtějí dále minimalizovat plýtvání potravinami.

Co se týče konkrétních projektů a kampaní, potravinová banka momentálně realizuje projekt Pompo III, jehož cílem je zajištění potravinových, materiálních i jiných potřeb zejména pro lidi bez domova, jako jsou hygienické výrobky, základní domácí potřeby, textilní výrobky nebo školní pomůcky.

Potravinová banka má za cíl, aby každý obchod, který má zájem darovat, mohl využívat každodenní svoz přebytků. Věří, že darování přebytků potravinové bance se v následujících letech stane standardem pro všechny supermarkety. Rádi by do procesu darování více zapojili i výrobce a zemědělce.

Dlouhodobou vizí potravinové banky je zefektivnění skladování a nastavení procesů, například rekonstrukcí skladu, aby mohli více času věnovat marketingu a rozvojovým projektům, jako je edukace konečných klientů, rozvoj transformační kuchyně nebo svoz hotových jídel.

Celkově lze říci, že Potravinová banka Jihočeského kraje má jasnou vizi dalšího rozvoje a chce se zaměřit na efektivnější využívání potravin, zapojení dalších subjektů a zlepšení informovanosti veřejnosti.

5.2.2 MAKRO Cash & Carry ČR s.r.o.

MAKRO minimalizuje plýtvání potravinami prostřednictvím několika opatření. Zaprvé, úzce spolupracují s Potravinovou bankou Jihočeského kraje a využívají různé strategie v rámci objednávkového systému u dodavatelů. Dále navazují spolupráci s mysliveckými spolky, což pomáhá minimalizovat plýtvání pekárenskými výrobky.

MAKRO také uplatňuje přísné standardy týkající se čerstvosti zboží a skladovací metodu FIFO, což jim umožňuje efektivně rotovat zásoby a minimalizovat ztráty z důvodu expirace. Mají detailně definovanou politiku kvality pro každé oddělení, aby zajistili dodržování nejvyšších standardů v celém procesu.

Pro optimalizaci správy zásob MAKRO využívá detailní analýzu korekcí a výpočet pojistné zásoby, což jim umožňuje určovat optimální objednávkové množství u dodavatelů a minimalizovat ztráty. Systematicky také sledují množství darovaných potravin potravinové bance.

Co se týče marketingových strategií, MAKRO úspěšně implementuje projekt "Stabilně výhodná cena", jehož cílem je podporovat dlouhodobě stabilní prodej zboží a minimalizovat nutnost zákazníků akumulovat zásoby. Informace o tomto projektu jsou dostupné zákazníkům.

MAKRO využívá vlastní interní systém pro správu objednávek, který analyzuje data a automaticky vypočítává optimální objednávkové množství. Dále mají centrální systém monitorující stav chladících zařízení, aby minimalizovali riziko zkázy potravin.

Zaměstnanci MAKRA jsou pravidelně školeni a mají blízký vztah k problematice darování potravin. Nemají však zvlášť vyčleněný finanční rozpočet, ale integrují tyto náklady do celkového finančního hospodaření.

Celkově lze konstatovat, že MAKRO má zavedený komplexní systém opatření pro minimalizaci plýtvání potravinami, zahrnující optimalizaci objednávek, spolupráci s potravinovou bankou, využívání technologií a zapojení zaměstnanců.

Hlavní výzvy, které MAKRO vnímá v procesu snižování plýtvání potravinami, se týkají především úrovně povědomí veřejnosti. Společnost považuje za nezbytné zvýšit informovanost veřejnosti o důsledcích plýtvání potravin a o snahách, které MAKRO v této oblasti podniká. Domnívají se, že i přes jejich úsilí o minimalizaci plýtvání na všech úrovních jejich operací, veřejnost stále nemá dostatečné povědomí o tomto problému.

Co se týče legislativních omezení, MAKRO nevnímá žádná zásadní legislativní omezení, která by bránila efektivní implementaci opatření proti plýtvání potravinami. Naopak, zdůrazňují, že česká legislativa motivuje organizace k zodpovědnému a efektivnímu nakládání s potravinami a potravinovým odpadem.

V oblasti technologických výzev MAKRO také nezaznamenává žádné výrazné překážky. Společnost má k dispozici osvědčený systém řízení, který se zaměřuje na sledování a údržbu chladících zařízení, což je klíčové pro zachování kvality a čerstvosti potravin. Dále zdůrazňují, že aktivně využívají obnovitelné zdroje energie a šetrné metody využívání energie, což je součástí jejich interních předpisů a školení zaměstnanců.

MAKRO je aktivně zapojeno do boje proti plýtvání potravinami a má k dispozici potřebné nástroje a postupy pro minimalizaci tohoto problému. Hlavní výzvou zůstává zvýšení povědomí veřejnosti a udržení neustálého zlepšování v této oblasti.

MAKRO plánuje v budoucnu využívat principy cirkulární ekonomiky ke snižování plýtvání potravinami. Zaměřují se na používání ekologičtějších materiálů, jako jsou recyklované plastové a papírové obaly, a podporují lokální dodavatele a menší podnikatele v jednotlivých regionech. Tímto přístupem snižují celkovou uhlíkovou stopu a podporují udržitelnost a odpovědnost vůči životnímu prostředí.

Co se týče konkrétních projektů, MAKRO plánuje rozvíjet iniciativu s názvem České pole, která si klade za cíl obnovit tradiční zemědělské produkty na českých polích, jako jsou brambory, česnek a křen. Tento projekt propojuje odborníky z praxe, kteří spolupracují s cílem oživit českou zemědělskou krajinu.

Vizi organizace týkající se budoucího boje proti plýtvání potravinami charakterizuje pokračování v osvědčeném systému a přístupu, které jsou pro MAKRO efektivní. Kladou důraz na udržení kvality a odbornosti na trhu a na neustálé zdokonalování technologických a jiných procesů. Zároveň se zaměřují na kontinuální zlepšování jako součást každodenní praxe.

MAKRO má jasně definovanou strategii pro budoucí snižování plýtvání potravinami, která zahrnuje jak technologické inovace, tak spolupráci s lokálními dodavateli a zemědělci. Tato strategie je zaměřena na udržitelnost a efektivní využívání zdrojů

5.2.3 Tesco Stores ČR a.s.

Tesco uplatňuje několik konkrétních preventivních opatření a aktivit ke snížení plýtvání potravinami. Zprv, optimalizují zásoby, aby maximálně odpovídaly poptávce. Pokud se potraviny blíží datu spotřeby, nabízejí je se zvýhodněnou cenou. Pokud se nepodaří potraviny prodat, Tesco je daruje potravinovým bankám. Pokud je nelze darovat lidem, darují je ke zkrmení zvíř. Zbytek je kompostován.

Tesco monitoruje a vyhodnocuje množství plýtvání potravinami prostřednictvím systému, kam je nutné zaznamenat jakýkoli odpis a důvod. Co se týče marketingových strategií, Tesco zákazníkům nabízí tipy, jak neplýtvat potravinami, a edukuje je v této oblasti, například jak zužitkovat potraviny do posledního kousku. Spolupracují také s WWF na přípravě zdravých a udržitelných principů stravování. Pro darování potravin do potravinových bank využívají aplikaci Foodiverse, kde na své straně zadají potraviny k darování a potravinová banka dar buď přijme, nebo jej postoupí dále.

Tesco aktivně informuje a zapojuje zaměstnance do iniciativ snižování plýtvání potravinami, a to prostřednictvím společných setkání s potravinovými bankami, vzdělávání, POS materiálů a interní komunikace. Alokuje adekvátní finanční rozpočet, aby mohli naplňovat své cíle v oblasti snižování plýtvání potravinami.

Tesco má zavedený komplexní systém opatření pro minimalizaci plýtvání potravinami, zahrnující optimalizaci zásob, spolupráci s potravinovými bankami, využívání technologií a zapojení zaměstnanců.

Hlavní výzvou, kterou Tesco identifikuje v procesu snižování plýtvání potravinami, je přesné predikování zákaznického chování. Toto je zásadní pro efektivní správu zásob a minimalizaci odpadu, ale je obtížné dosáhnout 100% přesnosti kvůli mnoha proměnným, jako je počasí nebo nečekané události, které mohou ovlivnit nákupní chování zákazníků.

Dalším důvodem, proč plýtvání potravinami stále existuje, je fakt, že některé zboží může být poškozeno během manipulace na prodejní ploše nebo může dojít k výpadku proudu, což může způsobit znehodnocení potravin. Tesco také zmíní, že někdy zboží nedorazí ve skvělé kondici od dodavatele, což je další faktor, kterému se nedá plně zabránit.

V oblasti legislativních omezení Tesco nevnímá žádné klíčové překážky, které by bránily implementaci opatření k prevenci plýtvání potravinami. Naopak, zdá se, že česká legislativa podporuje zodpovědné a efektivní nakládání s potravinami a potravinovým odpadem.

Co se týče technologických výzev, Tesco poukazuje na potřebu ještě přesnější predikce nákupního chování, což by mohlo dále zlepšit jejich schopnost minimalizovat plýtvání potravinami.

Tesco také zdůrazňuje, že spolupracuje s potravinovými bankami, a hodnotí tuto spolupráci jako výbornou. Nicméně zmiňují, že kapacita potravinových bank je nízká, což může být omezujícím faktorem pro rozšíření této spolupráce.

Tesco je aktivně zapojeno do snižování plýtvání potravinami a má k dispozici potřebné nástroje a postupy pro minimalizaci tohoto problému. Hlavní výzvou zůstává zvýšení přesnosti predikce zákaznického chování a udržení neustálého zlepšování v této oblasti.

6 Závěr

Hlavní závěr bakalářské práce, která se zabývá problematikou plýtvání potravinami a spoluprací potravinových obchodních řetězců s potravinovou bankou v Jihočeském kraji, je, že efektivní partnerství mezi obchodními řetězci a potravinovou bankou může významně přispět k redukci potravinového odpadu a zlepšení dostupnosti potravin pro sociálně znevýhodněné skupiny obyvatelstva. Práce důkladně analyzuje současný stav spolupráce, identifikuje klíčové faktory úspěchu i oblasti, které vyžadují zlepšení.

Výzkum ukázal, že i přes existující úsilí a dosažené úspěchy v oblasti snižování potravinového odpadu a podpory sociálně slabších skupin, stále existují výzvy, jako je nedostatečná komunikace mezi řetězci a potravinovou bankou, logistické problémy, a občasné právní a administrativní překážky. Tyto problémy mohou bránit efektivnější spolupráci a vyššímu přínosu pro komunitu.

Práce dále poukazuje na to, že zvýšená spolupráce a lepší koordinace aktivit mezi všemi zainteresovanými stranami může vést k výraznějšímu snížení množství potravinového odpadu. To nejenže přispívá k environmentální udržitelnosti, ale také posiluje sociální solidaritu a podporuje lokální ekonomiku.

Závěrem je doporučeno zavedení jasnějších pravidel a lepších praktik pro spolupráci mezi obchodními řetězci a potravinovou bankou, včetně vytvoření společných strategií pro logistiku a distribuci darovaných potravin, což by mohlo přinést výhody pro obě strany a pro celou komunitu. Dále je doporučeno posílení komunikace a sdílení informací mezi řetězci a potravinovou bankou, aby se identifikovaly příležitosti pro zvýšení objemu darovaných potravin a zlepšila se efektivita distribuce. Rovněž je doporučeno zapojení dalších subjektů, jako jsou dodavatelé a producenti potravin, do spolupráce s cílem zachytit potravinový odpad na všech úrovních potravinového řetězce.

Tato bakalářská práce tak přináší cenné poznatky, které mohou sloužit jako základ pro další výzkum a rozvoj politik v oblasti potravinové bezpečnosti a udržitelnosti. Doporučuje se, aby se tyto poznatky využily k posílení stávajících partnerství a navázání nových spoluprací mezi obchodními řetězci a potravinovými bankami nejen v Jihočeském kraji, ale i v celé České republice.

7 Resumé

The bachelor's thesis examines the issue of food waste and food banks in a selected region, specifically the cooperation between food retail chains and the food bank in the South Bohemian Region of the Czech Republic. The work aims to analyze the attitudes of retail chains towards collaborating with the food bank and the nature of such cooperation.

The thesis begins with a literature review that provides an overview of the current state of food waste and the role of food banks in the region. It defines key terms related to the topic, such as food waste, food banks, solidarity, poverty, and sustainable development. The research methodology involves studying sustainability reports of individual retail companies and conducting interviews with organizations.

The practical part of the thesis introduces the organizations studied, including the Food Bank of the South Bohemian Region and several major retail chains operating in the Czech Republic. It analyzes the companies' approaches to food waste reduction and their partnerships with the food bank. The interviews with the Food Bank of the South Bohemian Region, MAKRO Cash & Carry, and Tesco Stores ČR are evaluated to assess the effectiveness of the cooperation and identify potential areas for improvement.

The conclusion of the thesis highlights the importance of collaboration between food retailers and food banks in addressing food waste and supporting sustainable development. It emphasizes the need for a comprehensive approach to minimize food losses and ensure efficient food distribution to those in need.

8 Použitá literatura, Přílohy

8.1 Bibliografie

10 kroků k celosvětovému omezení plýtvání. In: *Zachraň jídlo*. (2024). Retrieved from: <https://zachranjidlo.cz/blog/10-kroku-k-omezeni-plytvani/>

10 ZEMÍ, KTERÉ NEJVÍCE PLYTVAJÍ JÍDLEM. (2024). *Národní potravinová sbírka*. Retrieved from: <https://narodnipotravinovasbirka.cz/10-zemi-ktere-nejvice-plytvaji-jidlem/>

7. CHUDOBA. In: *VOŠ Jabok*. (2024). Retrieved from: https://is.jabok.cz/el/jabok/leto2020/S114/um/7._Uvod_do_socialni_politiky_Chudoba.pdf

Agenda 21. (2024). *United Nations*. Retrieved from: https://www.un.org/esa/dsd/agenda21/res_agenda21_40.shtml

Boj proti chudobě. In: *Evropská komise*. (2024). Retrieved from: https://ec.europa.eu/employment_social/2010againstopoverty/about/tackling_cs.htm

BOJ PROTI CHUDOBĚ. In: *Ministerstvo životního prostředí*. (2024). Retrieved from: [https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/\\$file/3.htm](https://www.mzp.cz/web/edice.nsf/B56F757C1507C286C12570500034BA62/$file/3.htm)

Cudlínová, E. (2006). *Ekologická ekonomie a životní prostředí*. (1.). V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Zemědělská fakulta.

Darování potravin.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-komunity/darovani-potravin>

DEFINITION OF A COOPERATIVE. (2024). *International Cooperative Alliance*. Retrieved from: <https://ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity>

Díky bedýnkám v hypermarketech Globus bylo od března zachráněno 63 000 kilogramů ovoce a zeleniny. Ročně to bude přes 150 000 kilogramů. (2023). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/o-nas/tiskove-zpravy/diky-bedynkam-v-hypermarketech-globus-bylo-od-brezna-zachraneno-63-000-kilogramu-ovoce-a-zeleniny-rocne-to-bude-pres-150-000-kilogramu>

EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ VLIV PŮSOBENÍ SPOLEČNOSTI TESCO V ČESKÉ REPUBLICE. (2024). *TESCO*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/o-nas/jak-podnikame/nas-ekonomicky-a-socialni-dopad-v-cr>

Food Aid After Fifty Years: Recasting its Role. (2005). (1.). Routledge.

FOWKE, R., & PRASAD, D. (1996). SUSTAINABLE DEVELOPMENT, CITIES AND LOCAL GOVERNMENT. *Australian Planner*, 33(2), pp. 61-66.

Globus je nejlepším Rostlinným řetězcem roku 2024, potvrdila nezávislá anketa. (2024). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/o-nas/tiskove-zpravy/globus-je-nejlepsim-rostlinnym-retezcem-roku-2024>

Globus na den Sbírký potravin zlevní řadu hygienických potřeb a vybrané potraviny. (2024). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/o-nas/tiskove-zpravy/globus-na-den-sbirky-potravin-zlevni-radu-hygienickych-potreb-a-vybrane-potraviny>

Globus prodal za dva roky milion ekologičtějších trvanlivých tašek a 300 tisíc ovosáčků. V dohledné době přestane prodávat velké papírové tašky. (2021). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/o-nas/tiskove-zpravy/globus-prodal-za-dva-roky-milion-ekologictejsich-trvanlivych-tasek-a-300-tisic-ovosacku-v-dohledne-dobe-prestane-prodavat-velke-papirove-tasky>

Hudema, M. (2012). Příjmové rozdíly vytváří vzdělání a konec sociálního státu. *Hospodářské noviny*, 2012(5720), pp. 14-15.

Indikátory udržitelného rozvoje. In: *Metodický portál RVP*. (2024). Retrieved from: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/U/Udr%C5%BEiteln%C3%BD_rozvoj/Strategie_uds%C5%BEiteln%C3%A9ho_rozvoje/Indik%C3%A1tory_uds%C5%BEiteln%C3%A9ho_rozvoje

Jak to funguje?. (2024). *Potravinové banky*. Retrieved from: <https://www.potravinovebanky.cz/>

Jeníček, V., & Foltýn, J. (2010). *Globální problémy světa - v ekonomických souvislostech*. (1.). C. H. Beck.

Koch, P. (1968). *Pioniere des Versicherungsgedankens*. (1.). Gabler Verlag Wiesbaden.

Krebs, V. (2002). *Sociální politika*. (2. přepracované). ASPI Publishing, s. r. o..

KVALITNĚJŠÍ SORTIMENT Z UDRŽITELNÝCH ZDROJŮ. (2024). *Makro*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/udrzitelnost/spolecenska-odpovednost>

Matoušek, O. (2013). *Encyklopedie sociální práce*. (1.). Portál.

MENŠÍ NEGATIVNÍ DOPAD NA OKOLÍ BĚHEM PODNIKÁNÍ. (2024). *Makro*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/udrzitelnost/udrzitelne-procesy>

Mezřický, V. (2005). *Enviromentální politika a udržitelný rozvoj*. (1.). Praha: Portál.

Moldan, B. (1990). *Životní prostředí České republiky: vývoj a stav do konce r. 1989*. (1.). Praha: Academia.

Náš příběh. (2024). *Albert*. Retrieved from: <https://newsroom.albert.cz/nas-pribeh>

Naše činnost. (2024). *Potravinové banky*. Retrieved from: <https://www.potravinovebanky.cz/nase-cinnost>

Naše služby a produkty. (2024). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/globus/sluzby-a-produkty>

Naše společnost. (2024). *Kaufland*. Retrieved from: <https://spolecnost.kaufland.cz/o-nas/jsme-tu-pro-vas.html#nase-spolecnost>

Nováček, P. (2011). *Udržitelný rozvoj*. (2.). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.

Novák, D. (2019). *Metodické přístupy k měření chudoby ve světě* (Bakalářská práce, Univerzita Karlova, Praha).

O makro. (2024). *MAKRO*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/o-makro>

O nás. (2024). *Penny*. Retrieved from: <https://www.penny.cz/stranka/o-nas>

ODPOVĚDNÝ PŘÍSTUP A AKTIVITY VE SPOLEČNOSTI MAKRO. (2024). *Makro*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/udrzitelnost/pece-o-zamestnance>

Optimalizujeme naše obaly.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/optimalizujeme-nase-obaly>

Papáčková, L. (2016). *Potravinová pomoc a potravinové banky v boji proti chudobě v České republice* (Diplomová práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, České Budějovice).

Petrusek, M., Maříková, H., & Vodáková, A. (1996). *Velký sociologický slovník*. (1.). Karolinum.

Plýtvání jídlem: více než miliarda tun potravin se každý rok vyhodí. In: *Akademie věd České republiky*. (2024). Retrieved from: <https://www.avcr.cz/cs/veda-a-vyzkum/socialne-ekonomicke-vedy/Plytvani-jidlem-vice-nez-miliarda-tun-potravin-se-kazdy-rok-vyhodi/>

Plýtvání potravinami v českých domácnostech. In: *Statistika a my*. (2024). Retrieved from: <https://www.statistikaamy.cz/2021/04/20/plytvani-potravinami-v-ceskych-domacnostech>

Plýtvání potravinami: předcházení vzniku, opětovné využití a recyklace potravin. (2024). *Rada Evropské unie*. Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/cs/infographics/food-loss-and-food-waste/#0>

Plýtvání potravinami. (2024). *Na mysli*. Retrieved from: <https://namysli.com/temata/plytvani-potravinami-2/>

Pomáháme zastavit plýtvání potravinami.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/plytvani-potravinami>

Potravinová banka Jihočeského kraje. (2016). Retrieved from: <https://www.pbjk.cz/>

Právníký slovník. (2003). (2.). C. H. Beck.

Priefer, C., Jörissen, J., & Bräutigam, K. (2013). *Technologické možnosti, jak nasýtit 10 miliard lidí – Možnosti snížení plýtvání potravinami*. (1.). : Brusel: STOA.

Překvapivá čísla: Přes sto tisíc dětí v Česku žije v chudobě. In: *INFO*. (2024). Retrieved from: <https://www.info.cz/zpravodajstvi/cesko/prekvapiva-cisla-pres-sto-tisic-deti-v-cesku-zije-v-chudobe>

Report udržitelnosti Česká republika. In: *Kaufland*. (2024). Retrieved from: <https://kaufland.media.schwarz/is/content/schwarz/report-udrzitelnosti-2021-2022pdf?contentDisposition=attachment>

Sirovátka, T., Mareš, P., Večerník, J., & Zelený, M. (2011). Monitorování chudoby v České republice: úvodní studie. In: *Výzkumný ústav práce a sociálních věcí*. Retrieved from: <https://katalog.vupsv.cz/Fulltext/Sirchu.pdf>

Slavíková, L., Vejchodská, E., & Slavík, J. (2012). *Ekonomie životního prostředí - teorie a politika*. Praha: Alfa Nakladatelství.

Snažíme se o udržitelné a etické dodávky.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/udrzitelny-a-eticky-dodavatelsky-retezec>

Snižujeme emise v distribuci.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/emise-v-distribuci>

Snižujeme emise v obchodech.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/emise-v-obchodech>

Společnost Lidl. (2024). Retrieved from: <https://spolecnost.lidl.cz/>

Spolupráce s WWF.. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu/wwf-spoluprace>

STRUČNÝ KOMENTÁŘ. In: *Český statistický úřad*. (2024). Retrieved from: <https://www.czso.cz/documents/10180/218351672/16002124kc.pdf/a1a5157f-fd32-4f6b-8e7a-525fbee3162b?version=1.0>

Sutek, M. (2024). *SOCIÁLNÍ POLITIKA*. (1.). Univerzita Hradec Králové.

ŠKODA VYHAZO VAT. (2024). *Menu pro změnu*. Retrieved from: <https://www.eatresponsibly.eu/cs/foodwaste/1#section-bin>

Šustová, Š. (2024). MĚŘENÍ CHUDOBY A PŘÍJMOVÁ CHUDOBA V ČESKÉ REPUBLICĚ. In: *Česká demografická společnost*. Retrieved from: <https://www.czechdemography.cz/res/archive/002/000220.pdf?seek=1468955282>

Tesco pro planetu: jak přistupujeme k odpovědnému podnikání. (2024). *Tesco*. Retrieved from: <https://corporate.itesco.cz/udrzitelnost/pece-o-planetu>

Tesco Stores ČR a.s. (2024). *TURBO*. Retrieved from: <https://turbo.cdv.tul.cz/mod/page/view.php?id=2971>

Tomeš, I. (2018). *Povinná sociální solidarita*. (1.). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Tomeš, I. (2010). *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. (1.). Praha: Portál.

Tuháček, M., & Jelínková, J. (2015). *Právo životního prostředí: praktický průvodce*. (1.). Praha: Grada.

UDRŽITELNOST A JEJÍ EKONOMICKO-EKOLOGICKÉ VÝHODY. (2024). *Makro*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/udrzitelnost/inspirace-zakazniku-a-partneru>

Udržitelný rozvoj. (2024). *Metodický portál RVP*. Retrieved from: https://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogick%C3%BD_lexikon/U/Udr%C5%BEiteln%C3%BD_rozvoj

Udržitelný rozvoj. (2023). *Ministerstvo životního prostředí*. Retrieved from: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj

Van Hoof, H. (1997). Book Reviews: SUSTAINABLE DEVELOPMENT edited by B. Nath, L. Hens, and D. Devuyt (VUB University Press, Pleinlaan 2, Brussels B-1050, Belgium, 1996, 365 pages). *Journal of Travel Research*, 35(3), pp. 88-89.

Večerník, J., & Mysíková, M. (2015). *Chudoba v České republice: kritický pohled na evropské ukazatele*. (1.). Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.

Vít, P. (2015). *Praktický právní průvodce pro neziskové organizace*. (1.). Praha: Grada.

Vokoun, V. (2012). *Chudoba a sociální vyloučení* (Bakalářská práce, Univerzita Pardubice, Pardubice).

Zákazníci Globusu poslali do potravinových bank v jarním kole Sbírkou potravin takřka 30 tun zboží. (2024). *Globus*. Retrieved from: <https://www.globus.cz/o-nas/tiskove-zpravy/zakaznici-globusu-poslali-do-potravinovych-bank-v-jarnim-kole-sbirky-potravin-takrka-30-tun-zbozi>

Zákon č. 17/1992 Sb.. In: *Zákony pro lidi*. (2024). Retrieved from: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-17>

Zdravě a udržitelně - Albert 2021. (2024). *Albert Newsroom*. Retrieved from: <https://pdf.albert.cz/zdrave-a-udrzitelne-albert-2021/page/1>

ZODPOVĚDNÝ NÁKUP V MAKRO. (2024). *Makro*. Retrieved from: <https://www.makro.cz/udrzitelnost/zodpovedny-nakup>

Zpráva o udržitelném rozvoji: za obchodní roky 2021 a 2022. In: *Lidl*. (2023). Retrieved from: <https://www.lidl.cz/l/cs/letak/zprava-o-udrzitelnem-rozvoji-za-obchodni-roky-2021-2022/view/flyer/page/1>

Zpráva o udržitelnosti: PENNY Market Česká republika. In: *Penny*. (2023). Retrieved from: https://assets-eu-01.kc-usercontent.com/b490fe50-3436-01c5-6cd3-1e0fc2fff5ea/7e08aa28-8d0b-407a-87cc-b85a0d4554dd/Sustainability%20report%202023_CZ_web.pdf

8.2 Seznam obrázků

8.3 Přílohy

8.3.1 Otázky do řízeného rozhovoru – potravinová banka

A) Současný stav plýtvání s potravinami

- 1.) Jaká konkrétní opatření a aktivity realizujete ve vaší potravinové bance s cílem minimalizovat plýtvání potravinami?
- 2.) Jak monitorujete a vyhodnocujete množství darovaných potravin v rámci vaší organizace? Jaké technologické inovace využíváte v rámci skladování?
- 3.) Jak využíváte marketingové strategie k informování veřejnosti o plýtvání potravinami a zapojení do jeho prevence?
- 4.) Jak informujete a vzděláváte své zaměstnance o důležitosti prevence plýtvání potravinami?
- 5.) Jaké finanční prostředky alokujete na programy snižování plýtvání potravinami a jak jsou tyto prostředky využívány?
- 6.) S jakými supermarkety/markety v současné době spolupracujete a jakým způsobem? Jak pohlížíte na tyto spolupráce?

B) Hlavní výzvy plýtvání potravinami a spolupráce

- 7.) Které faktory podle vás přispívají k existenci plýtvání potravinami a jaké jsou hlavní překážky při jeho efektivním snižování?
- 8.) Jaká je role legislativy v souvislosti s plýtváním potravinami? Měla by se podle vás změnit? Jestli ano, jakým způsobem?
- 9.) Jaké technologické nebo informační bariéry brání efektivní spolupráci mezi potravinovými bankami a supermarkety?
- 10.) Jak vnímáte zájem supermarketů o spolupráci s potravinovými bankami a jaké jsou nejčastější důvody jejich odmítnutí spolupráce?

C) Plány do budoucna, vize a projektové iniciativy

- 11.) Plánujete využívat principy cirkulární ekonomiky? Jestli ano, jakým způsobem?
- 12.) Které konkrétní projekty nebo kampaně máte v plánu iniciovat s cílem informovanosti a prevence?
- 13.) Jak vidíte budoucí spolupráci s velkými supermarketovými řetězci a jaké jsou vaše očekávání v této oblasti?
- 14.) Jaké jsou vaše dlouhodobé vize a strategie ohledně role potravinových bank ve snižování plýtvání potravinami?

8.3.2 Otázky do řízeného rozhovoru – potravinové řetězce

A. Plýtvání s potravinami (současný stav)

1. Jaké konkrétní preventivní opatření a aktivity podnikáte v současné době ke snížení plýtvání potravinami ve vaší organizaci?
2. Jak monitorujete a vyhodnocujete množství plýtvání potravinami v rámci vašich provozů?
3. Jak využíváte marketingové strategie k informování zákazníků o snahách o snižování plýtvání potravinami?
4. Jaké technologie nebo inovace implementujete k efektivnějšímu sledování, správě a redistribuci potravin ve vašem procesu dodávek a skladování?
5. Jak aktivně informujete a zapojujete zaměstnance do iniciativ snižování plýtvání potravinami?
6. Jaký finanční rozpočet je přidělen ke snižování plýtvání potravinami a jak je alokovan?

B. Hlavní výzvy

7. Které hlavní překážky nebo výzvy vnímáte jako největší při snižování plýtvání potravinami ve vašem podnikání?
8. Jaký je hlavní důvod, proč plýtvání potravinami stále existuje v rámci vašich provozů?
9. Jaká legislativní omezení nebo překážky považujete za klíčové při implementaci opatření k prevenci plýtvání potravinami?
10. Jaké technologické výzvy brání efektivitě vašich opatření ke snižování plýtvání potravinami?
11. Jak zlepšujete informovanost zákazníků o důsledcích plýtvání potravinami a o vašich snahách na tomto poli?
12. Spolupracujete s potravinovými bankami? Jestli ne, jaké vidíte důvody nespolupráce? Pokud ano, jak spolupráci hodnotíte? je možné nějaké zlepšení?

C. Plány do budoucna (vize, představy, návrhy)

13. Jak plánujete využívat principy cirkulární ekonomiky ke snižování plýtvání potravinami v budoucnosti?
14. Můžete sdílet nějaké konkrétní projekty nebo kampaně, které plánujete realizovat v rámci snižování plýtvání potravinami?
15. Jakou máte vizi ohledně role vaší organizace v budoucím boji proti plýtvání potravinami a jaké konkrétní kroky hodláte podniknout k dosažení této vize?

8.3.3 Přepis rozhovoru Potravinová banka Jihočeského kraje

Potravinová banka Jihočeského kraje

A) Současný stav plýtvání s potravinami

1. Jaká konkrétní opatření a aktivity realizujete ve vaší potravinové bance s cílem minimalizovat plýtvání potravinami?

V potravinové bance likvidujeme pouze potraviny, které si nepoživatelné již svezeme z obchodů (nejčastěji se jedná například o balení ovoce a zeleniny po více kusem, kdy jejich část je již napadena hnilobou) – pokud je potravina nepoživatelná jak pro lidi, tak pro zvířata, je likvidována dle jejího charakteru (bioodpad, živočišný odpad apod.).

Pokud svezeme staré pečivo (které však není napadeno plísní) máme také odběratele, kteří chovají zvířata.

Pro potraviny, které jsou vhodné ke konzumaci, máme již dostatečně natavený systém tak, abychom je mohli zpracovat: transformační kuchyně, dostatečný počet odběratelských organizací, výdejny potravin konečným klientům apod.

2. Jak monitorujete a vyhodnocujete množství darovaných potravin v rámci vaší organizace?

Klasické skladové hospodářství - evidence příjmu. Pokud dojde k poklesu darovaných potravin, řešíme s daným obchodem důvod a případně nápravu.

3. Jaké technologické inovace využíváte v rámci skladování?

Pouze drobné inovace - například automatický zápis teplot ve skladu pomocí wifi, vlastní objednávkový software apod.

4. Jak využíváte marketingové strategie k informování veřejnosti o plýtvání potravinami a zapojení do jeho prevence?

Aktuálně žádné, naším primárním cílem není informování veřejnosti o plýtvání. Myslíme, že organizace, které se tomu věnují naplno dělají svou práci velmi dobře (například organizace Zachraň jídlo, která se zaměřuje na spotřebitele).

Drobné činnosti, které děláme - prohlídky skladu a přednášky, jejichž součástí je i část věnovaná obecně plýtvání potravinami.

5. Jak informujete a vzděláváte své zaměstnance o důležitosti prevence plýtvání potravinami?

Zaměstnanci jsou vyškoleni a informováni o tom, jaké potraviny mohou dále distribuovat a jak s nimi nakládat tak, aby nedocházelo k jejich znehodnocení.

6. Jaké finanční prostředky alokujete na programy snižování plýtvání potravinami a jak jsou tyto prostředky využívány?

Jelikož naší hlavní činností je boj proti plýtvání a svoz neprodaných potravin, lze za tento rozpočet považovat rozpočet celé organizace.

7. S jakými supermarkety/markety v současné době spolupracujete a jakým způsobem? Jak pohlížíte na tyto spolupráce?

Albert, BILLA, dm drogerie, Globus, Kaufland, Lidl, Makro, Tesco

- u většiny obchodů každodenní svoz neprodaných potravin, které nám obchody nabídnou
- u menší formátů svoz probíhá na zavolání
- primárně se jedná o pečivo, ovoce a zeleninu

8.3.4 Přepis rozhovoru Makro

A. Plýtvání s potravinami (současný stav)

A. Jaké konkrétní preventivní opatření a aktivity podnikáte v současné době ke snížení plýtvání potravinami ve vaší organizaci?

Společnost MAKRO se specializuje na optimalizaci toku zásob od dodavatelů a na úzkou spolupráci s Potravinovou bankou Jihočeského kraje. V této snaze využíváme různé strategie implementace v rámci objednávkového systému u našich dodavatelů.

V oblasti pečiva a pekárenských výrobků navazujeme spolupráci s mysliveckými spolky, což napomáhá minimalizaci potenciálního potravinového odpadu z této kategorie. Tento přístup zajišťuje efektivní využití zboží a snižuje riziko jeho nevyužití.

Dále jsme implementovali přísné standardy týkající se čerstvosti zboží a uplatňujeme skladovací metodu FIFO (první dovnitř, první ven), kterou systematicky dodržujeme. Tato metodika nám umožňuje zajistit, že zásoby jsou rotovány tak, aby nejstarší produkty byly prodány jako první, což minimalizuje ztráty z důvodu expirace.

Naše politika kvality je detailně definována pro každé oddělení, aby bylo zajištěno dodržování nejvyšších standardů v celém procesu dodávání a prodeje zboží.

B. Jak monitorujete a vyhodnocujete množství plýtvání potravinami v rámci vašich provozů?

Pro optimalizaci správy zásob využíváme detailní analýzu korekcí, známých také jako "shrinkage", pro každý jednotlivý produkt evidovaný v našem interním systému. Tato analýza zahrnuje výpočet pojistné zásoby na regálu, označované jako "subquantity", který je odvozen z relevantních dat. Na základě těchto informací určujeme optimální objednávkové množství u našich dodavatelů, což nám umožňuje efektivně využívat zdroje a minimalizovat ztráty způsobené plýtváním.

Součástí našeho přístupu je také systematické sledování darovaných potravin a jejich množství potravinové bance, abychom mohli monitorovat a vyhodnocovat naši charitativní činnost v této oblasti.

C. Jak využíváte marketingové strategie k informování zákazníků o snahách o snižování plýtvání potravinami?

Už nějakou dobu úspěšně implementujeme projekt s názvem "Stabilně výhodná cena", jehož cílem je podpořit dlouhodobě stabilní prodej zboží. Tento projekt spočívá v udržování výhodných cen produktů po delší období, čímž se minimalizuje nutnost zákazníků akumulovat zásoby. Informace o tomto projektu jsou dostupné našim zákazníkům jak v našich prodejnách, tak na našich webových stránkách.

Naše strategie cenové politiky je navržena tak, aby umožňovala rychlé a efektivní reakce na různé situace, což nám umožňuje flexibilně reagovat na potřeby trhu a zákazníků.

D. Jaké technologie nebo inovace implementujete k efektivnějšímu sledování, správě a redistribuci potravin ve vašem procesu dodávek a skladování?

8.3.5 Přepis rozhovoru Tesco

A. Plýtvání s potravinami (současný stav)

A. Jaké konkrétní preventivní opatření a aktivity podnikáte v současné době ke snížení plýtvání potravinami ve vaší organizaci?

Optimalizujeme zásoby, aby maximálně odpovídaly poptrávce

V případě, že se potraviny blíží datu spotřeby jsou nabízeny s mimořádnou slevou

Pokud se nepodaří potraviny prodat darujeme je potravinovým bankám

Pokud se nepodaří je darovat lidem darujeme je ke zkrmení zvěři

Zbytek je kompostován

B. Jak monitorujete a vyhodnocujete množství plýtvání potravinami v rámci vašich provozů?

Prostřednictvím systému, kam je potřeba zapsat jakýkoli odpis, a to včetně důvodu odpisu

C. Jak využíváte marketingové strategie k informování zákazníků o snahách o snižování plýtvání potravinami?

Zákazníkům nabízíme tipy jak neplýtvat, edukujeme je v této oblasti, například, jak zužitkovat potraviny do posledního kousku, spolupracujeme s WWF na přípravě zdravých a udržitelných principů stravování

D. Jaké technologie nebo inovace implementujete k efektivnějšímu sledování, správě a redistribuci potravin ve vašem procesu dodávek a skladování?

Pro darování potravin do potravinových bank používáme aplikaci Foodiverse, do které na naší straně zadáme potraviny k darování a potravinová banka dar buď přijme nebo jej podstoupí dalším.

E. Jak aktivně informujete a zapojujete zaměstnance do iniciativ snižování plýtvání potravinami?

Společná setkání s potravinovými bankami, vzdělávání, POS materiály, interní komunikace

F. Jaký finanční rozpočet je přidělen ke snižování plýtvání potravinami a jak je alokován?

Adekvátní tomu, abychom mohli naplňovat naše cíle v oblasti plýtvání.

B. Hlavní výzvy

G. Které hlavní překážky nebo výzvy vnímáte jako největší při snižování plýtvání potravinami ve vašem podnikání?

Výzvou je zajistit 100 % přesný odhad zákaznického chování v daném období.

H. Jaký je hlavní důvod, proč plýtvání potravinami stále existuje v rámci vašich provozů?

Spotřeba zákazníků je ovlivněna řadou proměnných, které se mnohdy nedají s předstihem predikovat, počasí apod. Některé zboží může být například rozbito neopatrnou manipulací v rámci prodejní plochy, případně může být zapříčiněno například výpadkem proudu, nebo již nedorazí ve skvělé kondici od dodavatele, čemuž se rovněž nedá 100 % zabránit.

I. Jaká legislativní omezení nebo překážky považujete za klíčové při implementaci opatření k prevenci plýtvání potravinami?